

TIL

Myanmar Grammar: MLC in three volumes

BGo1-1.htm

- **Myanmar Thuddar** မြန်မာသဒ္ဒါ { mrûn-ma þûd~da }, Volume 1, Module 1, by Myanmar Language Commission (MLC), Ministry of Education, Government of the Union of Myanmar (in Burmese-Myanmar) . Date of publication: around 1986
- Digitized version of MLC **Myanmar Thuddar** by Daw Thet-thet Theint Han and staff of TIL, 2003 July.

[index.htm](#) | [Top](#)
[BG-MLC-indx.htm](#)

UKT : 121201

Changing fonts within the body of text in WinInnwa, brings in unwanted confusion when I edit the code. Yet, when I want to bring the readers attention to a particular place, I can insert little thumbnail pics in gif format. See a pix showing a boy reading his [school report](#).

မြန်မာသဒ္ဒါ

အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၁)

အမှာစာ

မြန်မာသဒ္ဒါကို အတွဲ(၃) တွဲခွဲကာ ပြုစုပါသည်။ မြန်မာသဒ္ဒါ အတွဲ (၁)ကို အခြေခံပညာ အလယ်တန်း အတွက် မြန်မာသဒ္ဒါ အတွဲ(၂)ကို အခြေခံပညာ အထက်တန်း အတွက်၊ မြန်မာသဒ္ဒါအတွဲ (၃)ကို တက္ကသိုလ် အတွက် ရည်ရွယ်ပါသည်။

မြန်မာသဒ္ဒါ (၃)တွဲကို ပြုစုခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကျောင်းသူကျောင်းသားများ နှင့် မြန်မာစာ လေ့လာသူများ မြန်မာသဒ္ဒါ ၏ အခြေခံသဘောသဘာဝကို နားလည် ၍ မြန်မာစာ ရေးသားရာ ၌ မြန်မာသဒ္ဒါနည်း နှင့်အညီ စည်းကမ်းတကျ ရေးသားတတ်စေရန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ထိုရည်ရွယ်ချက်ကို အခြေခံလျက် ကျောင်းသူ ကျောင်းသားတို့ သဒ္ဒါဝေါဟာရများ နှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်စေရန် လည်းကောင်း၊ ဝါစင်္ဂ (၉)ပါးကို အခြေခံ၍ သိစေရန် လည်းကောင်း၊ ပုဒ်ဖြတ်ပုဒ်ရပ် သင်္ကေတတို့ကို မှန်ကန်စွာ အသုံးပြုတတ်စေရန် လည်းကောင်း ဤ မြန်မာသဒ္ဒါအတွဲ (၁)၊ အခန်း (၁) ကို ပြုစုပါသည်။

မြန်မာ သဒ္ဒါကျမ်းများကို ပြုစုရာတွင် ကျောင်းသူ ကျောင်းသားများ၏ အသက်နှင့် အတန်းကို

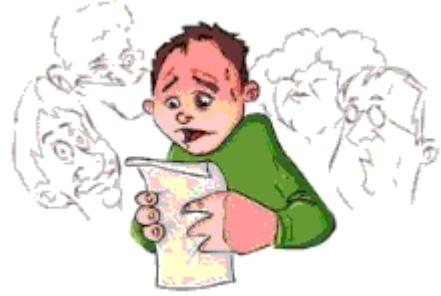
ချင့်၍ ဉာဏ်ရည် နှင့် လိုက်အောင် အဆင့်ဆင့် ပိုင်းခြားပြုစုပါသည်။ အခန်းလိုက် အခန်းလိုက် ကျေညက်အောင် လေ့လာခြင်းဖြင့် မြန်မာသဒ္ဒါကို အခြေခံခိုင်ခိုင် တတ် မြောက်ကြမည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

မြန်မာစာအဖွဲ့

[Contents of this page](#)

မာတိကာ

- ၀၁။ [သဒ္ဒါ](#) - စါမျက်နှာ ၀၁
- ၀၂။ [အက္ခရာ](#) - ၀၂
- ၀၃။ [ဝါစင်္ဂီ](#) - ၀၅
- ၀၄။ [နာမ်](#) - ၀၇
- ၀၅။ [နာမ်စား](#) - ၁၁
- ၀၆။ [လိင်၊ ကိန်း](#) - ၁၆
- ၀၇။ [ကြိယာ](#) - ၂၂
- ၀၈။ [ကာလ](#) - ၂၆
- ၀၉။ [နာမဝိသေသန](#) - ၂၈
- ၁၀။ [ကြိယာဝိသေသန](#) - ၃၁
- ၁၁။ [ဝိဘတ်](#) - ၃၅
- ၁၂။ [သမ္ပန္န](#) - ၄၁
- ၁၃။ [ပစ္စည်း](#) - ၄၇
- ၁၄။ [အာမေဇိုတ်](#) - ၅၁
- ၁၅။ [ဝါကျ](#) - ၅၃
- ၁၆။ [ပုဒ်ဖြတ် ပုဒ်ရပ် သင်္ကေတများ](#) - ၅၈
- ၁၇။ [စကားလုံးအညွှန်း](#) - ၆၃

[Contents of this page](#)

သဒ္ဒါ

အသံ

၀၁။ နားဖြင့် ကြားသမျှကို **အသံ**ဟု ခေါ်သည်။
 သာဓက။ ။ လူသံ၊ ခွေးသံ၊ လေသံ၊ မိုးသံ၊ ဆိုင်းသံ၊ ဗုံသံ၊ တယောသံ၊ သီချင်းသံ စသည်
 လူတို့နှုတ်မှ အသံအမြောက်အမြား ထွက်နိုင်သည်။ ထိုအသံတို့တွင် အချို့သည် အဓိပ္ပာယ်
 ရှိသည်။ အချို့ မှာမူ အဓိပ္ပာယ်မရှိချေ။
 ‘လူ’၊ ‘စာအုပ်’၊ ‘ကြက်ဟင်းခါးသီး’၊ ‘တစ်နေ့က’၊ ‘ထိုင်ပါ’

- စသည် စကားသံတို့သည် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော အသံများ ဖြစ်ကြသည်။
- ‘ခေါခေါ’ ဟူသော ဟောက်သံ၊ ‘ရွီရွီ’ ဟူသော အကြောင်းမဲ့ လေချွန်သံ
- စသည်တို့မှာ အဓိပ္ပာယ်မရှိသည့် အသံများ ဖြစ်ကြသည်။

သဒ္ဒ

၂။ သဒ္ဒသည် ပါဠိစကားဖြစ်သည်။ အသံဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

သဒ္ဒါ

၃။ အဓိပ္ပာယ်ရှိသော အသံကို အစွဲပြု၍ ရေးသားထားသောကြောင့် **သဒ္ဒါ** ဟုခေါ်သည်။ လူတို့နှုတ်မှ ထွက်သော အသံတို့ကို ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ်ရောက်အောင် စနစ်တကျ ပြောဆိုရေးသားရသည်။ ထိုသို့ပြောဆိုရေးသားရာ၌ အသုံးပြုရမည့် စည်းစနစ်တို့ကို ဖော်ပြသော ကျမ်းသည် သဒ္ဒါကျမ်း ဖြစ်သည်။

[Contents of this page](#)

အက္ခရာ

၄။ လူတို့နှုတ်မှ ထွက်သော အသံတို့ကို နားဖြင့် ကြားရသည်။ ထိုအသံတို့ကို ကူးသည့် အမှတ်သင်္ကေတများကို အက္ခရာဟု ခေါ်သည်။ ‘က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ င’ စသော အမှတ်သင်္ကေတများသည် အက္ခရာများဖြစ်ကြသည်။ ထိုအက္ခရာများကို စာသား ရေးသားရာတွင် အသုံးပြုကြရသည်။ မှတ်ရန်။ ။ အသံများကို ကိုယ်စားပြုထားသည့် အမှတ်သင်္ကေတများကို အက္ခရာ ဟုခေါ်သည်။

အက္ခရာ (၂) မျိုး

၅။ သရအက္ခရာ၊ ဗျည်းအက္ခရာ ဟူ၍ အက္ခရာ (၂) မျိုးရှိသည်။

သရအက္ခရာ (၁၁) လုံး၊

ဗျည်းအက္ခရာ (၃၃) လုံး၊

မြန်မာဘာသာတွင် စုစုပေါင်း အက္ခရာ (၄၄)လုံး ရှိသည်။

၆။ သရအက္ခရာ ။ ။ မြန်မာဘာသာ၌ အခြေခံသရ (၁၁)လုံး၊ သင်ရိုးသရ (၁၂)လုံး ရှိသည်။

(က) အခြေခံသရ (၁၁)လုံးမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

အ၊ အာ၊ ဣ၊ ဤ၊ ဥ၊ ဦ၊

ဧ၊ အဲ၊ ဩ၊ ဩော်၊ အို။

(ခ) သင်ရိုး သရ (၁၂)လုံးမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

အ၊ အာ၊ ဣ၊ ဤ၊ ဥ၊ ဦ၊

ဧ၊ အဲ၊ ဩ၊ ဩော်၊ အံ၊ အား။

မှတ်ရန်။ ။ (၁) ‘အ’ အစ ‘အို’ အဆုံး (၁၁)လုံးသော အက္ခရာတို့ကို အခြေခံသရဟု ခေါ်သည်။

(၂) 'အ' အစ 'အား' အဆုံး (၁၂)လုံးသော အက္ခရာတို့ကို သင်ရိုးသရဟု ခေါ်သည်။

၇။ သရသင်္ကေတ။ ။ သရများကို ဗျည်းနှင့် တွဲသောအခါ သရသင်္ကေတများကို အသုံးပြုသည်။

၈။ ဗျည်းနှင့်တွဲဖက်ရန်အတွက် သရများကို အောက်ပါအတိုင်းသင်္ကေတ ပြုထားသည်။
 အောက်ပါဇယား၌ သရသင်္ကေတနှင့် တွဲစပ်မည့် ဗျည်း နေရာများကို (-) ဗျည်းတို့ဖြင့် ပြုထားသည်။

အခြေခံသရနှင့်သရသင်္ကေတပြဇယား

သရ	အ	အာ	ဣ	ဤ	ဥ	ဦ	ဧ	အဲ	ဩ	ဩော်	အံ
အသံထွက်	အ	အာ	အိ	အီ	အု	အူ	အေ	အဲ	အော	အော်	အံ
သင်္ကေတ	-	၁	၀	၀	၁	၂	၀	၁	၀	၀	၁
တွဲပုံ	ခ	ခါ	ခိ	ခီ	ခု	ခု	ခေ	ခဲ	ခေါ	ခေါ	ခံ

သင်ရိုးသရ နှင့် သရ သင်္ကေတပြ ဇယား

သရ	အ	အာ	ဣ	ဤ	ဥ	ဦ	ဧ	အဲ	ဩ	ဩော်	အံ	အာ
အသံထွက်	အ	အာ	အိ	အီ	အု	အူ	အေ	အဲ	အော	အော်	အံ	အာ
သင်္ကေတ	-	၁	၀	၀	၁	၂	၀	၁	၀	၀	၁	၁
တွဲပုံ	က	ကာ	ကိ	ကီ	ကု	ကူ	ကေ	ကဲ	ကော	ကော်	ကံ	ကာ

မှတ်ရန်။ ။

(၁) (၁) ဤသင်္ကေတကို ဝိုက်ချဟုခေါ်သည်။

(၂) (၁) ဤသင်္ကေတကို မောက်ချဟု ခေါ်သည်။

(၃) (၁) ဝိုက်ချကို (၄)တွင် ဖော်ပြပါ ဗျည်း(၆)လုံးမှအပ ကျန်ဗျည်းအက္ခရာတို့နှင့် တွဲစပ်ရာ၌ သုံးသည်။

(၄) (-) မောက်ချကို 'ခ | ဂ | င | ဝ | ဝ' ဗျည်းအက္ခရာတို့နှင့် တွဲစပ်ရာ၌ သုံးသည်။

[Contents of this page](#)

ဗျည်း

၉။ မြန်မာဗျည်း (၃၃)လုံးရှိသည်။ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

က	ခ	ဂ	ဃ	င
စ	ဆ	ဇ	ဈ	ည
ဋ	ဌ	ဍ	ဎ	ဏ
တ	ထ	ဒ	ဓ	န
ပ	ဖ	ဗ	ဘ	မ
ယ	ရ	လ	ဝ	သ
	ဟ	ဠ	အ	

မှတ်ရန်။ ။ 'က' အစ 'အ' အဆုံး (၃၃) လုံးသော အက္ခရာတို့ကို ဗျည်းဟု ခေါ်သည်။

ဝါစင်္ဂီ

ဝါစင်္ဂီ

၁၀။ ဝါစင်္ဂီသည် ဝါစာ နှင့် အင်္ဂီ ပေါင်းစပ်ထားသော ပါဠိစကား ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ်ရောက်အောင် ပြောဆိုသော စကား၏ အစိတ်အပိုင်းကို ဝါစင်္ဂီ ဟုခေါ်သည်။

- ဝါစာ = စကား ဝါကျ
- = အဓိပ္ပာယ်ပေါ်လွင်အောင် ပြောဆိုသော စကား
- အင်္ဂီ = အစိတ်အပိုင်း
- ဝါစင်္ဂီ = ဝါကျအတွင်း၌ ပါရှိသော စကားအစိတ်အပိုင်း

ဝါစင်္ဂီ (၉)မျိုး

ဝါစင်္ဂီ (၉)မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

- (က) နာမ်
- (ခ) နာမ်စား
- (ဂ) ကြိယာ
- (ဃ) နာမဝိသေသန
- (င) ကြိယာဝိသေသန

- (စ) ဝိဘတ်
- (ဆ) သမ္ဗန္ဓ
- (ဇ) ပစ္စည်း
- (ဈ) အာမေဋိတ်

ဝါစင်္ဂီ (၉) မျိုး၏ အဓိပ္ပာယ်

- ၁၂။ ဝါစင်္ဂီ (၉)မျိုး၏ အဓိပ္ပာယ်အသီးသီးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။
- (က) နာမ် ။ ။ သက်ရှိသက်မဲ့၊ ဒြပ်ရှိဒြပ်မဲ့တို့၏ အမည်ဟူသမျှကို နာမ်ဟုခေါ်သည်။
 - (ခ) နာမ်စား ။ ။ နာမ်၏အစားသုံးသောပုဒ်ကို နာမ်စားဟုခေါ်သည်။
 - (ဂ) ကြိယာ ။ ။ ပြုခြင်းကိုဖြစ်စေ၊ ဖြစ်ခြင်းကိုဖြစ်စေ၊ ရှိခြင်းကိုဖြစ်စေပြသော ပုဒ်ကို ကြိယာဟုခေါ်သည်။
 - (ဃ) နာမဝိသေသန ။ ။ နာမ်ကို အထူးပြုသော ပုဒ်ကို နာမဝိသေသနဟုခေါ်သည်။
 - (င) ကြိယာဝိသေသန ။ ။ ကြိယာကို အထူးပြုသော ပုဒ်ကို ကြိယာဝိသေသနဟု ခေါ်သည်။
 - (စ) ဝိဘတ် ။ ။ နာမ်၊ နာမ်စားတို့၏ နောက်၌ တည်၍ ၎င်းတို့သည် ကတ္တား ဖြစ်သည်။ ကံဖြစ်သည် စသည်တို့ကို လည်းကောင်း၊ ကြိယာ၏နောက်၌တည်၍ ၎င်းကြိယာ၏ ကာလနှင့် အမျိုးအစားကို လည်းကောင်း ဝေဖန်ပိုင်း ခြားပြသော စကားလုံးကို ဝိဘတ် ဟုခေါ်သည်။
 - (ဆ) သမ္ဗန္ဓ ။ ။ ပုဒ်အချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ၊ ဝါကျအချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ၊ အဓိပ္ပာယ်အချင်းချင်းကို ဖြစ်စေ၊ ဆက်စပ်ပေးသော စကားလုံးကို သမ္ဗန္ဓ ဟုခေါ်သည်။
 - (ဇ) ပစ္စည်း ။ ။ နာမ်၊ နာမ်စား၊ နာမဝိသေသန၊ ကြိယာ၊ ကြိယာဝိသေသန တို့၏အဓိပ္ပာယ်ကို ထူးခြားလေးနက်အောင် ကူညီထောက်ပံ့သော စကားလုံးကို ပစ္စည်း ဟုခေါ်သည်။
 - (ဈ) အာမေဋိတ် ။ ။ ထိတ်လန့်ခြင်း၊ ဝမ်းသာခြင်း၊ အံ့ဩခြင်း စသည့်တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းကြောင့် ပြင်းပြင်းထန်ထန် စိတ်လှုပ်ရှားကာ နှုတ်မှ ရုတ်တရက်ထွက် ပေါ်လာ သော အသံကို အာမေဋိတ် ဟုခေါ်သည်။

နာမ်

နာမ်

- ၁၃။ သက်ရှိသက်မဲ့၊ ဒြပ်ရှိဒြပ်မဲ့တို့၏ အမည်ဟူသမျှကို နာမ်ဟုခေါ်သည်။
- (က) မောင်လှ သည် ကျောင်းသို့ ကားဖြင့်သွားသည်။
ဤဝါကျ၌---
 - (၁) မောင်လှ သည် လူ၏ အမည်ဖြစ်သည်။
 - (၂) ကျောင်း သည် အဆောက်အအုံ၏ အမည် ဖြစ်သည်။
 - (၃) ကား သည် အရာဝတ္ထု၏ အမည် ဖြစ်သည်။
 - (ခ) ခွေးသည် ကြောင် ကို ကိုက်သည်။

ဤဝါကျ၌---

- (၁) ခွေး သည် တိရစ္ဆာန်၏ အမည် ဖြစ်သည်။
- (၂) ကြောင် သည် တိရစ္ဆာန်၏ အမည် ဖြစ်သည်။
- (ဂ) မိဘ၏ မေတ္တာသည် ကြီးမားသည်။

ဤဝါကျ၌---

မေတ္တာ သည် သဘောတစ်ခု၏ အမည် ဖြစ်သည်။

၁၄။ အထက်ပါ ဝါကျ (၃)ခု၌ ပါဝင်သော မောင်လှ၊ ကျောင်း၊ ကား၊ ခွေး၊ ကြောင်၊ မေတ္တာ တို့သည် အမည်များဖြစ်ကြသည်။

(က) (၁) မောင်လှ ဟူသော အမည်သည် လူ၏ အမည် ဖြစ်သည်။ လူသည် အသက်ရှိသည်။ လူကို မျက်စိဖြင့် မြင်နိုင်ပြီး လက်ဖြင့် စမ်းသပ်ထိတွေ့ နိုင်သောကြောင့် ခြပ်ရှိသည်ဟု ဆိုရသည်။

(၂) ထို့ကြောင့် မောင်လှ ဟူသော အမည်သည် လက်ရှိခြပ်ရှိ အမည် ဖြစ်သည်။

(ခ) (၁) ကျောင်း၊ ကား ဟူသော အမည်တို့သည် အရာဝတ္ထု၏ အမည်များ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုအရာဝတ္ထုများသည် သက်မဲ့ များဖြစ်ကြသည်။

(၂) ထို့အပြင် ထိုအရာဝတ္ထုတို့ကို မျက်စိဖြင့် မြင်နိုင်ပြီး လက်ဖြင့် စမ်းသပ်ထိတွေ့နိုင်သောကြောင့် ခြပ်ရှိဟု ဆိုရ သည်။

(၃) ထို့ကြောင့် ကျောင်း၊ ကား ဟူသော အမည်များသည် သက်မဲ့ခြပ် အမည်များ ဖြစ်ကြသည်။

(ဂ) မေတ္တာ ဟူသော အမည်သည် မျက်စိဖြင့် ကြည့်၍လည်း မမြင်နိုင်၊ လက်ဖြင့်စမ်းသပ် ထိတွေ့၍လည်း မရနိုင်သော သဘောတစ်ခု၏ အမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ခြပ်မဲ့ အမည် ဖြစ်သည်။

နာမ်များ

မောင်လှ ၊ ကျောင်းသား ၊ လူ ၊ ခွေး ၊ ကြောင် ၊ စားပွဲ ၊
ကုလားထိုင် ၊ စာအုပ် ၊ ကျောင်း ၊ ကား ၊ မေတ္တာ ၊ သတ္တိ ၊
ကျန်းမာခြင်း ၊ အချစ် ၊ အမုန်း စသည်

သက်ရှိခြပ်ရှိနာမ်	သက်မဲ့ခြပ်ရှိနာမ်	ခြပ်မဲ့နာမ်
မောင်လှ ကျောင်းသား	စားပွဲ ကုလားထိုင်	မေတ္တာ သတ္တိ

လူ ခွေး ကြောင်	စာအုပ် ကျောင်း ကား	ကျန်းမာခြင်း : အချစ် အမုန်း
----------------------	--------------------------	--------------------------------------

မှတ်ရန် ။ ။ သက်ရှိသက်မဲ့၊ ခြပ်ရှိခြပ်မဲ့တို့၏ အမည်ဟူသမျှ ကို နာမ်ဟု ခေါ်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ နာမ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရေးပါ။

၂။ အောက်ပါ ဝါကျ အသီးသီး၌ ပါဝင်သော နာမ်များကို မျဉ်းသားပါ။

(က) မောင်လှသည် ကျောင်းသား ဖြစ်သည်။

(ခ) ကျောင်းသားများသည် စာသင်ခန်းသို့ သွားကြသည်။

(ဂ) အလုပ်သမားများသည် အလုပ်ခွင်သို့ ဝင်ကြသည်။

(ဃ) အမျိုး၊ ဘာသာ၊ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှုတို့ကို ချစ်နိုးရမည်။

(င) သားသမီးတို့အပေါ်တွင် ထားရှိသော မိဘ၏ မေတ္တာကား ကြီးမားလှသည်။

၃။ အောက်ပါ ကွက်လပ်အသီးသီး၌ ဆီလျော်သော နာမ်တစ်ခုကို ဖြည့်ပါ။

(က)သည်.....မှ.....သို့ သွားသည်။

(ခ)သည်.....၌ ပျံ့ဝဲလျက်ရှိသည်။

(ဂ) ကျောင်းသားတို့သည်.....၌ လုပ်အားပေးကြသည်။

(ဃ)ကင်းစင်၍.....သာသော ညများတွင်.....တစ်ခွင်လုံး သာယာနေတတ်သည်။

(င)ရာသီ၌ ထူထဲသော.....များကို ဂရုတစိုက် ဝတ်ဆင်ထားကြသည်။

၄။ စာသင်ခန်းထဲ၌ ရှိသော အရာဝတ္ထု (၅)မျိုး၏ အမည်များကို ရေးပါ။

၅။ သင် နေထိုင်ရာရပ်ကွက်၌ ရှိသော သစ်ပင်(၅)မျိုး၏ အမည်များကို ရေးပါ။

၆။ ကျောင်းကစားကွင်းထဲ၌ ရှိသော အရာဝတ္ထု (၅)မျိုး၏ အမည်များကို ရေးပါ။

၇။ သင် သိသော တိရစ္ဆာန် (၅)မျိုး၏ အမည်များကို ရေးပါ။

၈။ သင် ရောက်ဖူးသော နေရာ (၅)ခု၏ အမည်များကို ရေးပါ။

၉။ သင်၏ သူငယ်ချင်း (၅)ယောက်၏ အမည်များကို ရေးပါ။

၁၀။ သက်ရှိခြပ်ရှိနာမ် (၅)ခု၏ အမည်များကို ရေးပါ။

၁၁။ သက်မဲ့ခြပ်ရှိနာမ် (၅)ခု၏ အမည်များကို ရေးပါ။

၁၂။ ခြပ်မဲ့နာမ် (၅)ခု၏ အမည်များကို ရေးပါ။

၁၃။ အောက်ပါ နာမ်များကို (က) သက်ရှိဒြပ်ရှိ (ခ) သက်မဲ့ဒြပ်ရှိ (ဂ) ဒြပ်မဲ့ ဟူ၍ အစု(၃)စု ခွဲပြပါ။

လူ၊ စားပွဲ၊ ခွေး၊ ကြောင်၊ စာအုပ်၊ မေတ္တာ၊ ကုလားထိုင်၊ ကျွဲ၊ နွား၊ စေတနာ၊ ဘောလုံး၊ ခဲတံ၊ ကျောက်သင်ပုန်း၊ ပုရွက်ဆိတ်၊ ဇွဲ၊ ကျောင်း၊ အချစ်၊ အမုန်း၊ မောင်ဘ၊ မောင်လှ၊ ကျန်းမာခြင်း။

နာမ်စား

နာမ်စား

၁၅။ နာမ်၏အစား သုံးသော ပုဒ်ကို နာမ်စားဟု ခေါ်သည်။

(က) (၁) **မောင်မောင်** သည် ကျောင်းသို့ သွားသည်။

(၂) သူသည် ပဉ္စမတန်းကျောင်းသား ဖြစ်သည်။

ပထမဝါကျ၌ ရှိသော **မောင်မောင်** သည် နာမ် ဖြစ်သည်။ ဒုတိယဝါကျ၌ ရှိသော သူ ဟူသော ပုဒ်သည် နာမ်ပုဒ် **မောင်မောင်** ၏ နေရာတွင် အစားထိုး၍ သုံးသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သူ ဟူသော ပုဒ်သည် နာမ်စား ဖြစ်သည်။

(ခ) (၁) **မိုမို** သည် လိမ္မာသော ဆင်တစ်ကောင် ဖြစ်သည်။

(၂) သူသည် ကြံကို အလွန်ကြိုက်သည်။

ပထမဝါကျ၌ ရှိသော **မိုမို** သည် နာမ် ဖြစ်သည်။ ဒုတိယဝါကျ၌ ရှိသော သူ ဟူသော ပုဒ်သည် နာမ်ပုဒ် **မိုမို** ၏ နေရာတွင် အစားထိုး၍ သုံးသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သူ ဟူသော ပုဒ်သည် နာမ်စား ဖြစ်သည်။

(ဂ) (၁) **မောင်မောင်** သည် **မန္တလေး** သို့ သွားသည်။

(၂) ထိုမှတစ်ဆင့် မေမြို့သို့ ခရီးဆက်မည်။

ပထမဝါကျ၌ရှိသော **မန္တလေး** သည် နာမ် ဖြစ်သည်။ ဒုတိယဝါကျ၌ရှိသော ထို ဟူသော ပုဒ်သည် နာမ် ပုဒ် **မန္တလေး** နေရာတွင် အစားထိုး၍ သုံးသောပုဒ်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထို ဟူသော ပုဒ်သည် နာမ်စား ဖြစ်သည်။

နာမ်စားများ

သူ ၊ မင်း ၊ ငါ ၊ ကျွန်တော် ၊ ကျွန်မ ၊ ရှင် ၊
ခင်ဗျား ၊ နင် ၊ ညည်း ၊ ကျုပ် ၊ ကျွန်ုပ် ၊
မိမိ ၊ သင် ၊ ထို ၊ ဤ ၊ ၎င်း စသည်

မှတ်ရန်။ ။ နာမ်၏အစား သုံးသော ပုဒ်ကို နာမ်စားဟု ခေါ်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ နာမ်စား၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရေးပါ။

၂။ သင် သိသော နာမ်စား (၅) ခုကို ရေးပါ။

၃။ အောက်ပါ ဝါကျအသီးသီး၌ ပါဝင်သော နာမ်စားများကို မျဉ်းသားပါ။

(က) 'ဒီနေ့ ကျောင်းဆင်းရင် မင်းကို ကျောင်းအောက်က ငါ စောင့်နေမယ်' ဟု ဆရာက မောင်ဝင်းကို ပြောသည်။

(ခ) 'လမ်းကြိုသားပဲ၊ ရှင်လဲ ကျောင်းဆင်းတော့ ကျွန်မတို့နဲ့ ပြန်လိုက်ပါလား' ဟု မအေးက မောင်ဝင်းကို အဖော်စပ်သည်။

(ဂ) 'ကျွန်တော် လိုက်လို့ မဖြစ်ဘူးထင်တယ်၊ ဆရာ ကျောင်းအောက်က စောင့်နေတယ်၊ ခင်ဗျား ပြန်နှင့်ပေတော့' ဟု မောင်ဝင်းက မအေးကို ပြောသည်။

(ဃ) 'ညည်း ပြန်ရမှာ တစ်ယောက်တည်း ဖြစ်နေရင် ကျုပ် အဖော်လိုက်ခဲ့မယ်လေ' ဟု မဘုတ်က မအေးကို ပြောသည်။

(င) 'နင် လိုက်လာရင် ပိုကောင်းတာပေါ့၊ နင်ရော ငါရော နှစ်ယောက်စလုံး အဖော်ရသွားတာပေါ့' ဟု မအေးက ဝမ်းသာ အားရ ပြောလိုက်သည်။

၄။ အောက်ပါ ကွက်လပ်အသီးသီး၌ ဆီလျော်သော နာမ်စားကို ဖြည့်ပါ။

(က) '.....အပြင် ခဏ သွားပါရစေ ဆရာမ' ဟု မောင်ခိုင်က ခွင့်တောင်းသည်။

(ခ) 'လာမယ့် တနင်္ဂနွေနေ့မှာ.....ရုပ်ရှင်သွားချင်တယ်ကွာ၊.....အမေ့ကို ပြောပါလား၊.....တို့ အတူတူသွား ကြမယ်' ဟု မောင်မြင့်က မောင်ဖြူကို အဖော်စပ်သည်။

(ဂ) 'မောင်ဝင်းတို့ကိုလဲ ပြောလိုက်ပါလား၊.....လဲ လိုက်ရင် ပျော်စရာ ကြီးနေမှာ' ဟု မောင်ဖြူက မောင်မြင့်ကို ပြော သည်။

(ဃ) '.....တို့နဲ့ လိုက်တော့လိုက်ချင်တယ်၊ ဒါပေမယ့်.....က မောင်ငြိမ်းတို့ အိမ်က အလှူကို ကူဖို့ ကတိပေးထား တယ်၊ နောက်တစ်ခါ.....တို့သွားတော့ ခေါ်ကွာ၊.....လိုက်မယ်' ဟု မောင်ဝင်းက မောင်မြင့်ကို ပြောသည်။

(င) ဒီတစ်ခါ.....မလိုက်နိုင်ရင် နောက်တစ်ခါတော့ လိုက်ဖြစ်အောင် လိုက်နော်.....တို့ ပျော်ပျော်ပါးပါး သွားကြ ရအောင်' ဟု မောင်ဖြူက မောင်ဝင်းကို ပြောသည်။

၅။ အောက်ပါ မျဉ်းသားထားသော နာမ်အသီးသီးကို ဆီလျော်သော နာမ်စားဖြင့် အစားထိုးပါ။

(က) မောင်မြင့်သည် ကျောင်းသားတစ်ယောက် ဖြစ်သည်။

မောင်မြင့်သည် အလွန် စာကြိုးစားသည်။

(ခ) မောင်မြင့်နှင့် မောင်ဆင့်သည် ညီအစ်ကို ဖြစ်သည်။

မောင်မြင့်နှင့် မောင်ဆင့်တို့သည် တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် ချစ်ခင်ကြင်နာကြသည်။

(ဂ) 'မောင်သန်း တစ်မနက်လုံး စာကျက်နေတယ်' ဟု မောင်သန်းက သူငယ်ချင်း မောင်မြင့်ကို ပြောသည်။

- (ဃ) 'ညနေဘက် မောင်သန်း ဘယ်သွားသေးလဲ' ဟု မောင်မြင့်က မောင်သန်းကို မေးသည်။
- (င) 'ကိုသန်းနဲ့ ကိုမြင့်တို့ပါလား ကိုသန်းနဲ့ ကိုမြင့်တို့ နေကောင်းတယ်နော်' ဟု မအေးက နှုတ်ဆက်သည်။

၆။ အောက်ပါ ဝါကျအသီးသီး၌ မျဉ်းသားထားသော နာမ်စားကို သက်ဆိုင်ရာ နာမ်နှင့် တွဲပါ။
နမူနာ 'ငါ့လာမည်' ဟု မောင်ဘက ပြောသည်။

ငါ - မောင်ဘ

- (က) 'မင်းတို့ စာမေးပွဲအောင်ချင်ရင် စာကြိုးစားကြ' ဟု ဆရာကြီးက ကျောင်းသားများကို ဆုံးမသည်။
- (ခ) 'မင်းကို ငါ ပြောစရာရှိတယ်' ဟု မောင်ဝင်းက မောင်မြင့်ကို တိုးတိုး ပြောသည်။
- (ဂ) 'ကျောင်းဆင်းရင် ကျွန်တော် အိမ်ပြန်တော့မယ်' ဟု မောင်သန်းက ပြောသည်။
- (ဃ) 'နှင် ဘာ ပြောနေတာလဲ' ဟု မအေးက မောင်ဝင်းကို မေးသည်။
- (င) 'ခင်ဗျားကို ကျွန်တော် ဈေးထဲမှာ တွေ့လိုက်တယ်' ဟု မောင်ခိုင်က မောင်ဘကို ပြောသည်။

၇။ အောက်ပါ ဝါကျအသီးသီး၌ မျဉ်းသားထားသော နာမ်စားကို ဆီလျော်အောင် ပြင်ပါ။

- (က) မောင်ငြိမ်းသည် လိမ္မာသည်။ ၎င်းသည် မိဘကို ကူညီသည်။
- (ခ) မောင်မြင့်၊ မောင်ဆင့်နှင့် မောင်သန်းတို့သည် သူငယ်ချင်းများ ဖြစ်ကြသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် တစ်ယောက်နှင့် တစ်ယောက် အလွန် ခင်မင် ကြသည်။

- (ဂ) 'ညည်းကို ငါ လာတွေ့အုံးမယ်' ဟု မောင်ခင်က မောင်လှကို ပြောသည်။
- (ဃ) 'ကျွန်ုပ် ထင်တာ မှန်တယ်မဟုတ်လား' ဟု မစန်းက သူငယ်ချင်း မဝိုင်းကို မေးသည်။
- (င) 'သူငယ်ချင်း၊ လာမယ့် တနင်္ဂနွေနေ့မှာ ငါ ရုပ်ရှင်သွားမလို့၊ သင် ရော လိုက်အုံးမလား' ဟု မောင်ကျော်က မောင်ခိုင်ကို ပြောသည်။

ပေးထားသော နာမ်စားတို့မှ ဆီလျော်သော နာမ်စားကို ရွေး၍ ကွက်လပ်ဖြည့်ပါ။

- (က) ဦးဘချစ်က သဘာပတိအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပြီး.....က အခမ်းအနားမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပါမည်။ (ကျွန်တော်၊ ခင်ဗျား)
- (ခ) မိုမိုသည် လိမ္မာသော ဆင်တစ်ကောင်ဖြစ်သည်။.....သည် ကြက်အလွန် ကြိုက်သည်။ (ကျွန်ုပ်၊ သူ)
- (ဂ)တို့သည် တိုင်းပြည်နှင့် လူမျိုးအပေါ်တွင် သစ္စာရှိကြရမည်။ (သူ၊ ကျွန်ုပ်)
- (ဃ)ကိုယ်ကို ကောင်းအောင် ကြိုးစားသင့်သည်။ (ကျွန်ုပ်၊ မိမိ)
- (င) ညီလေးက မုန့်ဟင်းခါးကြိုက်၍.....က ခေါက်ဆွဲ ကြိုက်သည်။ (ကျွန်မ၊ ကျွန်တော်)

လိင်၊ ကိန်း

လိင်

၁၆။ အထီးအမသဘာဝကို လိင်ဟု ခေါ်သည်။ လိင် (၄)မျိုး ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (က) ပုလ္လိင်
- (ခ) ဣတ္ထိလိင်
- (ဂ) နပုလ္လိင်
- (ဃ) ဒွိလိင် တို့ဖြစ်ကြသည်။

၁၇။ (က) ပုလ္လိင် ။ ။ ယောက်ျားသဘာဝ၊ အထီးသဘာဝရှိသော နာမ်သည် **ပုလ္လိင်** ဖြစ်သည်။
ဦးတင့် သည် **မောင်မြင့်၏ အဘိုး**ဖြစ်သည်။

ဤဝါကျ၌-

- (၁) ဦးတင့် = (ယောက်ျား)
- (၂) မောင်မြင့် = (ယောက်ျား)
- (၃) အဘိုး = (ယောက်ျား) တို့သည် ယောက်ျားသဘာဝ ရှိသော နာမ်များ ဖြစ်သောကြောင့် ပုလ္လိင် ဖြစ်သည်။

(ခ) ဣတ္ထိလိင် ။ ။ မိန်းမသဘာဝ၊ အမသဘာဝရှိသော နာမ်သည် **ဣတ္ထိလိင်** ဖြစ်သည်။
ဒေါ်ချစ်သည် မအေး၏ **အဘွား**ဖြစ်သည်။

ဤဝါကျ၌-

- (၁) ဒေါ်ချစ် = (မိန်းမ)
- (၂) မအေး = (မိန်းမ)
- (၃) အဘွား = (မိန်းမ) တို့သည် မိန်းမသဘာဝ ရှိသော နာမ်များ ဖြစ်သောကြောင့် ဣတ္ထိလိင်ဖြစ်သည်။

(ဂ) နပုလ္လိင် ။ ။ အထီးအမသဘာဝမရှိသော နာမ်သည် **နပုလ္လိင်** ဖြစ်သည်။
ဖန်ခွက် ကို **စားပွဲ**ပေါ်မှာ တင်ထားပါ။

ဤဝါကျ၌-

- (၁) ဖန်ခွက်
- (၂) စားပွဲတို့သည် အထီးအမသဘာဝမရှိသော နာမ်များ ဖြစ်သောကြောင့် နပုလ္လိင် ဖြစ်သည်။

(ဃ) ဒွိလိင် ။ ။ အထီးအမသဘာဝ၊ အမသဘာဝနှစ်မျိုးစလုံးနှင့် ဆိုင်သောနာမ်သည် **ဒွိလိင်** ဖြစ်သည်။

ငှက် ပျံသည်။

ဤဝါကျ၌ **ငှက်** သည် ငှက်ဖိုနှင့်လည်း ဆိုင်သည်။ ငှက်မနှင့်လည်း ဆိုင်သည်။ ဤသို့ အထီးသဘာဝ၊ အမသဘာဝ နှစ်မျိုးစလုံးနှင့် ဆိုင်သောကြောင့် ငှက် သည် ဒွိလိင် ဖြစ်သည်။

၁၈။ လိင် (၄)မျိုးကို သိသာလွယ်ကူစေရန် အောက်ပါဇယား၌ ပြထားသည်။

ပုလ္လိင်	ဣတ္ထိလိင်	နပုလ္လိင်	ဒွိလိင်
ဦးတင့်၏ မောင်မြင့် အဘိုး ကြက်ဖ	ဒေါ်ချစ် မအေး အဘွား ကြက်မ	ဖန်ခွက် စားပွဲ ကုလားထိုင် စာအုပ်	ငှက် လူ ခွေး တိရစ္ဆာန်

- မှတ်ရန်။ ။ အထီးအမ သဘာဝကို လိင်ဟု ခေါ်သည်။ လိင်(၄) မျိုးရှိသည်။
- (က) ပုလ္လိင် (ဦးတင့်၊ မောင်မြင့်၊ အဘိုး) = အထီးသဘာဝကို ပြသည်။
 - (ခ) ဣတ္ထိလိင် (ဒေါ်ချစ်၊ မအေး၊ အဘွား) = အမသဘာဝကို ပြသည်။
 - (ဂ) နပုလ္လိင် (ဖန်ခွက်၊ စားပွဲ) = အထီးအမ မဟုတ်သော သဘာဝကို ပြသည်။
 - (ဃ) ဒွိလိင် (ငှက်၊ လူ၊ တိရစ္ဆာန်) = အထီးအမ နှစ်မျိုးစလုံးနှင့် ဆိုင်သော သဘာဝကို ပြသည်။

ကိန်း

၁၉။ အရေအတွက်ကို ကိန်းဟု ခေါ်သည်။ ကိန်း (၂)မျိုး ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (က) ဧကဝုတ်ကိန်း
- (ခ) ဗဟုဝုတ်ကိန်း တို့ဖြစ်ကြသည်။

၂၀။ (က) ဧကဝုတ်ကိန်း။ ။ ဧကဝုတ်ကိန်းသည် အရေအတွက် တစ်ခုကို ပြသည်။

(၁) မောင်မြင့် သည် မတင့်၏ သူငယ်ချင်း ဖြစ်သည်။

ဤဝါကျ၌-

(ကက) မောင်မြင့် = (နာမ်)

(ခခ) မတင့် = (နာမ်)

(ဂဂ) သူငယ်ချင်း = (နာမ်) တို့သည် အရေအတွက် တစ်ခုသာ ရှိသောကြောင့် ဧကဝုတ်ကိန်း ဖြစ်သည်။

(၂) သူ ကျောင်းသို့ သွားသည်။

ဤဝါကျ၌ သူသည် အရေအတွက် တစ်ခုသာ ရှိသော နာမ်စား ဖြစ်သောကြောင့် ဧကဝုတ်ကိန်း ဖြစ်သည်။

(ခ) ဗဟုဝုတ်ကိန်း။ ။ ဗဟုဝုတ်ကိန်းသည် တစ်ခုထက်ပိုသော အရေအတွက်ကို ပြသည်။

(၁) မောင်မြင့်ကို သူငယ်ချင်းများက ချစ်ခင်ကြသည်။

ဤဝါကျ၌ သူငယ်ချင်းများ သည် အရေအတွက် တစ်ခုထက်ပိုသော နာမ် ဖြစ်သည်။ အရေအတွက် တစ်ခုထက် ပိုကြောင်းကို များ ဟူသော စကားလုံးက ပြသည်။ ထို့ကြောင့် သူငယ်ချင်းများသည် ဗဟုဝုတ်ကိန်း ဖြစ်သည်။

(၂) သူတို့ ကျောင်းသို့ သွားကြသည်။

ဤဝါကျ၌ သူတို့သည် အရေအတွက် တစ်ခုထက်ပိုသော နာမ်စား ဖြစ်သည်။ အရေအတွက် တစ်ခုထက်ပို ကြောင်းကို တို့ဟူသော စကားလုံးက ပြသည်။ ထို့ကြောင့် သူတို့ သည် ဗဟုဝစ်ကိန်း ဖြစ်သည်။

၂၁။ အောက်ပါဇယားတွင် ဧကဝစ်ကိန်းနှင့် ဗဟုဝစ်ကိန်းတို့ကို ပြထားသည်။

ဧကဝစ်ကိန်း	ဗဟုဝစ်ကိန်း
လူ	လူတို့၊ လူများ
သူ	သူတို့
ခွေး	ခွေးတို့၊ ခွေးများ
ကြောင်	ကြောင်တို့ ၊ ကြောင်များ
ငှက်	ငှက်တို့၊ ငှက်များ
ကြက်	ကြက်တို့၊
စာအုပ်	ကြက်များ
စားပွဲ	စာအုပ်များ
ဖန်ခွက်	စားပွဲများ
	ဖန်ခွက်များ

မှတ်ရန်။ ။ အရေအတွက်ကို ကိန်းဟု ခေါ်သည်။ အရေအတွက် တစ်ခုသာရှိသော နာမ်သည် ဧကဝစ်ကိန်း ဖြစ် သည်။ အရေအတွက် တစ်ခုထက် ပိုသောနာမ်သည် ဗဟုဝစ်ကိန်း ဖြစ်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ အောက်ပါ နာမ်အသီးသီးကို လိင်ခွဲပြပါ။

အဘိုး၊ လှေ၊ အိမ်၊ မိန်းကလေး၊ အမိ၊ အဖ၊ ရှင်ဘုရင်၊ မိဖုရား၊ ကလေး၊ ကျောင်း၊ ဘုန်းကြီး၊ မယ်သီလ၊ အဘွား၊ သူငယ်ချင်း။

၂။ အောက်ပါ ပုလ္လိင်နာမ်အသီးသီးကို ဣတ္ထိလိင်နာမ်သို့ ပြောင်းပါ။

အဖေ၊ အဘိုး၊ ယောက်ျား၊ ကြက်ဖ၊ ဆိတ်ထီး၊ နွားထီး၊ ဝတ်ဆံဖို၊ ထန်းဖို။

၃။ အောက်ပါ နာမ်အသီးသီးမှ ဒွိလိင်နာမ်ကို ထုတ်ပြပါ။

အပျို၊ လူပျို၊ လူ၊ သူငယ်ချင်း၊ မိတ်ဆွေ၊ မင်းသမီး၊ ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူ၊ ကလေး၊ ဧည့်သည်၊ အမေ၊ အဖေ၊ အဘိုး၊ အဘွား။

၄။ အောက်ပါ နာမ်အသီးသီးကို ဗဟုဝုဏ်ကိန်းသို့ ပြောင်းပါ။
မြင်း၊ ခွေး၊ သစ်ပင်၊ ပုလင်း၊ မျက်စိ၊ ကျောင်းသား၊ အိမ်၊ ကျွန်ုပ်၊ သင်၊ ဆရာ၊ သူ။

၅။ အောက်ပါ နာမ်အသီးသီးကို ဧကဝုဏ်ကိန်းသို့ ပြောင်းပါ။
အိမ်များ၊ တိရစ္ဆာန်များ၊ စာအုပ်များ၊ လူတို့၊ လူများ၊ ခဲတံများ၊ ယောက်ျားများ၊ မိန်းမများ၊
သစ်ပင်များ၊ မြစ်များ၊ ချောင်းများ၊ ဆရာတို့၊ ဆရာမတို့၊ ကလေးတို့၊ နွားတို့၊ ဆိတ်တို့။

ကြိယာ

ကြိယာ

၂၂။ ပြုခြင်းကိုဖြစ်စေ၊ ဖြစ်ခြင်းကိုဖြစ်စေ၊ ရှိခြင်းကိုဖြစ်စေ ပြသော ပုဒ်ကို ကြိယာဟု ခေါ်သည်။

(က) မောင်အောင်သည် ကျောင်းသို့ သွားသည်။

ဤဝါကျ၌ သွား ဟူသော ပုဒ်က မောင်အောင်၏ပြုခြင်းကို ပြသည်။ ထိုသို့ ပြုခြင်းကို ပြသည့် ပုဒ်ကို ကြိယာဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် သွားသည် ကြိယာ ဖြစ်သည်။

(ခ) မောင်အောင်သည် ကျောင်းသား ဖြစ်သည်။

ဤဝါကျ၌ ဖြစ် ဟူသော ပုဒ်က မောင်အောင် ကျောင်းသားဖြစ်ခြင်းကို ပြသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းကို ပြသည့် ပုဒ်ကို ကြိယာဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဖြစ်သည် ကြိယာ ဖြစ်သည်။

(ဂ) တောင် ဖြိုသည်။

ဤဝါကျ၌ ဖြိုဟူသော ပုဒ်က တောင်၏ ဖြစ်ခြင်းကို ပြသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းကို ပြသည့် ပုဒ်ကို ကြိယာဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဖြိုသည် ကြိယာ ဖြစ်သည်။

(ဃ) မောင်အောင်၏ စာအုပ်သည် စားပွဲပေါ်မှာ ရှိသည်။

ဤဝါကျ၌ ရှိ ဟူသော ပုဒ်က မောင်အောင်၏ စာအုပ် စားပွဲပေါ်၌ ရှိခြင်းကိုပြသည်။ ထိုသို့ ရှိခြင်းကို ပြသည့် ပုဒ်ကို ကြိယာဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရှိ သည် ကြိယာ ဖြစ်သည်။

ကြိယာများ

သွား၊ လာ၊ စား၊ သောက်၊ ပျောက်၊ ဖျောက်၊
ကျိုး၊ ချိုး၊ အိပ်၊ ဖြစ်၊ ရှိ၊ ရှိသေ၊ ကူညီ၊ စီးဆင်း၊
ထမ်းဆောင် စသည်

မှတ်ရန်။ ။ ပြုခြင်းကိုဖြစ်စေ၊ ဖြစ်ခြင်းကိုဖြစ်စေ၊ ရှိခြင်းကိုဖြစ်စေ ပြသောပုဒ်ကို ကြိယာဟု ခေါ်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ ကြိယာ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရေးပါ။

၂။ အောက်ပါ ဝါကျ အသီးသီး၌ ပါဝင်သော ကြိယာကို မျဉ်းသားပါ။

(က) ဆရာမိဘကို ရိုသေပါ။

(ခ) မောင်မြင့်သည် ကလေးသူငယ်များနှင့် အိုမင်းမစွမ်းသူများကို ကူညီသည်။

(ဂ) မဝိုင်းသည် သူငယ်ချင်းများနှင့် ခင်ခင်မင်မင် ဆက်ဆံသည်။

(ဃ) မောင်မြင့်၊ မောင်ဆင့်နှင့် မောင်တင့်တို့သည် တာဝန်ကို ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်သည်။

(င) ကစားချိန်၌ ကစားပါ။ စာကျက်ချိန်၌ စာကျက်ပါ။

(စ) မဝိုင်းသည် အဝတ်အစားကို သပ်သပ်ရပ်ရပ် ဝတ်သည်။ ဆံပင်ကို သေသေသပ်သပ် ဖြီးသည်။

(ဆ) ရန်ကုန်မြို့သည် မြန်မာပြည်၏ မြို့တော်ဖြစ်သည်။

(ဇ) မန္တလေးမြို့ရိုးနှင့် ကျုံးရှိသည်။

(ဈ) လမ်းစဉ်လူငယ်များသည် လုပ်အားပေးပွဲတွင် ပါဝင်ကြသည်။

(ည) ဆရာကြီးက တပည့်ကို ဆုံးမသည်။

၃။ အောက်ပါ ကွက်လပ်အသီးသီး၌ ဆီလျော်သော ကြိယာကို ဖြည့်ပါ။

(က) ကြိုးစားခြင်းသည် အောင်မြင်ခြင်း၏ လမ်းစ.....သည်။

(ခ) အပြစ်ရှိသူသည် ထိုက်တန်သော အပြစ်ဒဏ်ကို.....ရမည်။

(ဂ) ဆင်သွားရာ လမ်း.....သည်။

(ဃ) သံချေးသည် သံကို.....သည်။

(င) ပျင်းရိခြင်းသည် လူကို.....သည်။

(စ) စာဖတ်ခြင်းသည် ပညာဗဟုသုတကို.....စေသည်။

(ဆ) ကိုယ်လက်လှုပ်ရှား ကစားခြင်းသည် လူကို.....စေသည်။

(ဇ) ချိုသာသော စကားကို လူတိုင်း.....သည်။

၄။ ပြုခြင်းကို ပြသော ကြိယာ (၅)ခုကို ရေးပါ။

၅။ ဖြစ်ခြင်းကို ပြသော ကြိယာ (၅)ခုကို ရေးပါ။

၆။ ရှိခြင်းကို ပြသော ကြိယာ (၅)ခုကို ရေးပါ။

၇။ အောက်ပါ ဝါကျအသီးသီးရှိ ကြိယာတို့သည် မည်သည့်ကြိယာမျိုး ဖြစ်ကြောင်းကို ဖော်ပြပါ။

ပုံစံ။ ။ စားသည် = ပြုခြင်းပြကြိယာ

ပျော်သည် = ဖြစ်ခြင်းပြကြိယာ

ရှိသည် = ရှိခြင်းပြကြိယာ

(က) ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် အာဇာနည်ခေါင်းဆောင်ကြီး ဖြစ်သည်။

(ခ) ကျောင်းအားရက်တွင် မိဘကို ကူညီပါ။

(ဂ) စာသင်ခန်းထဲ၌ ကျောင်းသား (၅၀) ရှိသည်။

(ဃ) ဧရာဝတီမြစ်သည် မြောက်ဘက်မှ တောင်ဘက်သို့ စီးဆင်းသည်။

- (င) မြန်မာပြည်၏ အရှေ့ဘက်တွင် ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့် ရှိသည်။
- (စ) ကချင်၊ ကယား၊ ချင်း၊ ရှမ်း စသည်တို့သည် တိုင်းရင်းသားများ ဖြစ်ကြသည်။
- (ဆ) မီးဘေးကြောင့် လူတို့၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်များ ပျက်စီးသည်။
- (ဇ) ခွာညိုပန်းသည် ပြာသိုလတွင် ပွင့်သည်။
- (ဈ) မြန်မာပြည်တွင် ရာသီဥတု (၃)မျိုး ရှိသည်။
- (ည) ကျောင်းစည်းကမ်းကို လိုက်နာပါ။

ကာလ

ကာလ

- ၂၃။ ကြိယာ၏ ပြုခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ရှိခြင်းနှင့် စပ်ဆိုင်သော အချိန်ကို ပြသည်။
- ၂၄။ မြန်မာဘာသာ၌ ကြိယာနှင့် စပ်ဆိုင်သော ကာလ(၃)ပါး ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-
 - (က) ပစ္စုပ္ပန်ကာလ
 - (ခ) အတိတ်ကာလ
 - (ဂ) အနာဂတ်ကာလ တို့ဖြစ်ကြသည်။
- ၂၅။ (က) ပစ္စုပ္ပန်ကာလ။ ။ ပြုဆဲ၊ ဖြစ်ဆဲ၊ ရှိဆဲ အချိန်အခါသည် **ပစ္စုပ္ပန်ကာလ** ဖြစ်သည်။
 ယနေ့ နေပူသည်။
 ယနေ့ နေပူ၏။
 ဆရာ လာပြီ။
 ဤဝါကျ (၃)ခု၌ ပါဝင်သော **သည်၊ ၏၊ ပြီ** ဝိဘတ်တို့သည် ကြိယာ၏ ပစ္စုပ္ပန်ကာလကို ပြသည်။
- (ခ) အတိတ်ကာလ။ ။ ပြုခဲ့၊ ဖြစ်ခဲ့၊ ရှိခဲ့ပြီးသော အချိန်အခါသည် **အတိတ်ကာလ** ဖြစ်သည်။
 မနေ့က နေပူသည်။
 မနေ့က နေပူ၏။
 ဆရာ ပြန်သွားပြီ။
 ဤဝါကျ (၃)ခု၌ ပါဝင်သော **သည်၊ ၏၊ ပြီ** ဝိဘတ်တို့သည် ကြိယာ၏ အတိတ်ကာလကို ပြသည်။

- (ဂ) အနာဂတ်ကာလ။ ။ ပြုအံ့၊ ဖြစ်အံ့၊ ရှိအံ့သော အချိန်အခါသည် **အနာဂတ်ကာလ** ဖြစ်သည်။
 ဆရာ မနက်ဖြန် ပြန်ရောက်မည်။
 အမြန်ရထားသည် မကြာမီ ဆိုက်မည်။
 မိုးကောင်းလျှင် စပါးအောင်အံ့။
 ဤအမှုကို ပြုလျှင် အများက ကဲ့ရဲ့ကြလတ္တံ့။
- ၂၆။ ဤဝါကျ (၄)ခု၌ ပါဝင်သော **မည်၊ အံ့၊ လတ္တံ့** ဝိဘတ်တို့သည် ကြိယာ၏

အနာဂတ်ကာလကို ပြသည်။

၂၇။ သည်၊ ၏၊ ြိ ကြိယာဝိဘတ်တို့ကို ‘ပစ္စုပ္ပန်ကာလပြကြိယာဝိဘတ်၊ အတိတ်ကာလပြကြိယာဝိဘတ်’ ဟူ၍ သတ်သတ်မှတ် မှတ် သုံးစွဲခြင်း မရှိချေ။ ဝါကျ၏ ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ်နှင့် ဝါကျ၌ ပါဝင်သော အချိန်ပြပုဒ်ကို ထောက်၍ ပစ္စုပ္ပန် နှင့် အတိတ် ကို ခွဲခြားနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။

နာမဝိသေသန

နာမဝိသေသန

၂၈။ နာမ်ကို အထူးပြုသော ပုဒ်ကို **နာမဝိသေသန**ဟု ခေါ်သည်။

(က) (၁) မောင်သူရသည် ကျောင်းသား ဖြစ်သည်။

(၂) မောင်သူရသည် **လိမ္မာသော ကျောင်းသား** ဖြစ်သည်။

ပထမဝါကျ၌ မောင်သူရသည် ကျောင်းသား ဖြစ်ကြောင်းကို ဖော်ပြသည်။ ဒုတိယဝါကျ၌

မောင်သူရသည် မည်သို့သော ကျောင်းသား ဖြစ်ကြောင်းကို ဖော်ပြထားသည်။

မောင်သူရသည် မည်သို့သော ကျောင်းသား ဖြစ်သနည်း။ **လိမ္မာသော ကျောင်းသား** ဖြစ်သည်။

ဤ၌ လိမ္မာသော ဟူသော ပုဒ်သည် ကျောင်းသား ဟူသော နာမ်ပုဒ်ကို အထူးပြုသည်။ ဤကဲ့သို့

နာမ်ကို အထူးပြု သည့်ပုဒ်ကို နာမဝိသေသန ဟုခေါ်သည်။ထို့ကြောင့် **လိမ္မာသော** သည်

နာမဝိသေသနဖြစ်သည်။

(ခ) (၁) စိန်ဗေဒါ သည် ဆိုင်းပညာရှင် ဖြစ်သည်။

(၂) စိန်ဗေဒါ သည် **ကျော်ကြားသော ဆိုင်းပညာရှင်** ဖြစ်သည်။

ပထမဝါကျ၌ စိန်ဗေဒါသည် ဆိုင်းပညာရှင် ဖြစ်ကြောင်းကို ဖော်ပြသည်။ ဒုတိယဝါကျ၌မူ

စိန်ဗေဒါသည် မည်သို့သော ဆိုင်းပညာရှင် ဖြစ်ကြောင်းကို ဖော်ပြထားသည်။

စိန်ဗေဒါသည် မည်သို့သော ဆိုင်းပညာရှင် ဖြစ်သနည်း။ **ကျော်ကြားသော ဆိုင်းပညာရှင်**

ဖြစ်သည်။ဤ၌ **ကျော်ကြားသော** ဟူသော ပုဒ်သည် **ဆိုင်းပညာရှင်**ဟူသော နာမ်ပုဒ်ကို

အထူးပြုသည်။ ဤကဲ့သို့ နာမ်ကို အထူးပြုသည့် ပုဒ်ကို နာမဝိသေသနဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့်

ကျော်ကြားသော သည် **နာမဝိသေသန** ဖြစ်သည်။

နာမဝိသေသနများ

လိမ္မာသော၊ ရဲရင့်သော၊ ကောင်းသော၊ ချိုသော၊
မှောင်မိုက်သော၊ ခမ်းနားသော၊ မွန်မြတ်သော၊
ဖြောင့်တန်းသော စသည်

မှတ်ရန်။ ။ နာမ်ကို အထူးပြုသော ပုဒ်ကို နာမဝိသေသနဟု ခေါ်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ နာမဝိသေသန၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရေးပါ။

၂။ အောက်ပါ ဝါကျ အသီးသီး၌ ပါဝင်သော နာမဝိသေသနကို မျဉ်းသားပါ။

- (က) စလေဦးပုညသည် ထင်ရှားသော စာဆိုတစ်ဦးဖြစ်သည်။
- (ခ) လတ်ဆတ်သော အသီးအနှံများကိုသာ စားသင့်သည်။
- (ဂ) ကြက်ဟင်းခါးသီးတွင် ခါးသက်သော အရသာ ရှိသည်။
- (ဃ) ချိုသာသော စကားကို လူတိုင်း နှစ်လိုသည်။
- (င) ရွှေတိဂုံသည် သပွယ်သော စေတီတော်ကြီးတစ်ဆူ ဖြစ်သည်။
- (စ) လေးလံသော အရာဝတ္ထုများကို ကရိန်းခေါ်ဝန်ချီစက်ဖြင့် မနိုင်သည်။
- (ဆ) သံလွင်မြစ်သည် မြန်မာပြည်ရှိ ရှည်လျားသော မြစ်ကြီးတစ်ခု ဖြစ်သည်။
- (ဇ) မဟာဗန္ဓုလသည် ရဲရင့်သော စစ်သူကြီးတစ်ဦး ဖြစ်သည်။
- (ဈ) ကျန်းမာရေးအတွက် သန့်ရှင်းသော အစားအစာများကို နေ့စဉ် စားသင့်သည်။
- (ည) ရွာ၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် စိမ်းလန်းသော လယ်ကွင်းများ ရှိသည်။

၃။ အောက်ပါကွက်လပ်အသီးသီး၌ ဆီလျော်သော နာမဝိသေသနကို ဖြည့်ပါ။

- (က)သော အဝတ်အထည်များကို ဝယ်လျှင် ဖျားတတ်သည်။
- (ခ)သော ပုံပြင်များသည် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းသည်။
- (ဂ) အခန်းနံရံတွင်.....သော ပန်းချီကားများကို ချိတ်ဆွဲထားသည်။
- (ဃ)သော အဘိုးအဘွားများကို တွေ့လျှင် အကူအညီပေးပါ။
- (င)သော တောင်ထိပ်ပေါ်တွင် စေတီတစ်ဆူကို တည်ထားသည်။
- (စ) ကြက်ဆူဆီသည်.....သော အရည်တစ်မျိုးဖြစ်သည်။
- (ဆ)သော ရှုခင်းတို့သည် စိတ်ကို လန်းဆန်းစေသည်။
- (ဇ) ဝမ်းကိုက်ရောဂါပိုးကို.....သော မှန်ဘီလူးဖြင့် တွေ့မြင်နိုင်သည်။
- (ဈ)သော ဆောင်းရာသီနံနက်ခင်းတွင် ကျန်းမာရေးအတွက် လမ်းလျှောက်ကြသည်။

၄။ နာမဝိသေသန (၅)ခုကို ရေးပါ။

၅။ အောက်ပါ နာမဝိသေသနတို့နှင့် နာမ်တို့ကို ဆီလျော်အောင် တွဲပါ။

ကျယ်လောင်သော	ပုစ္ဆာ
စိမ်းလန်းသော	အာဇာနည်
သပွယ်သော	ည
ရဲရင့်သော	မြစ်
နီမြန်းသော	မြက်ခင်း
ကောက်ကွေ့သော	ရနံ့
လေးလံသော	စေတီ

ခက်ခဲသော မွေးကြိုင်သော မှောင်မိုက်သော	နှုတ်ခမ်း ဆိုင်းသံ ခြင်းတောင်း
---	--------------------------------------

၆။ အောက်ပါ နာမဝိသေသန အသီးသီးကို ဝါကျတစ်ခုစီတွင် သုံးပြုပါ။
 ကြည်လင်သော၊ စည်ကားသော၊ တောက်ပြောင်သော၊ မွန်မြတ်သော၊ လွဲမှားသော၊
 ဖြောင့်တန်းသော။

ကြိယာဝိသေသန

ကြိယာဝိသေသန

၂၉။ ကြိယာကို အထူးပြုသော ပုဒ်ကို ကြိယာဝိသေသနဟု ခေါ်သည်။

(က) (၁) မောင်လှဝင်းသည် ကျောင်းသို့ **သွား**သည်။

(၂) မောင်လှဝင်းသည် ကျောင်းသို့ **မြန်မြန် သွား**သည်။

ပထမဝါကျ၌ မောင်လှဝင်းသည် ကျောင်းသို့ သွားကြောင်းကို ဖော်ပြသည်။ ဒုတိယဝါကျ၌မူ မောင်လှဝင်း သည် ကျောင်းသို့ မည်သို့ သွားကြောင်းကို ဖော်ပြထားသည်။

မောင်လှဝင်း ကျောင်းသို့ မည်သို့ သွားသနည်း။ **မြန်မြန်** သွားသည်။ **မြန်မြန်** ဟူသော ပုဒ်သည် **သွား** ဟု သော ကြိယာကို အထူးပြုသည်။ ဤသို့ ကြိယာကို အထူးပြုသည့် ပုဒ်ကို ကြိယာဝိသေသနဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် **မြန်မြန်** သည် ကြိယာဝိသေသန ဖြစ်သည်။

(ခ) (၁) မောင်လှဝင်းသည် ဆရာကို **ကန်တော့**သည်။

(၂) မောင်လှဝင်းသည် ဆရာကို **ရိုသေစွာ ကန်တော့**သည်။

ပထမဝါကျ၌ မောင်လှဝင်းသည် ဆရာကို ကန်တော့ကြောင်း ဖော်ပြသည်။ ဒုတိယဝါကျ၌မူ မောင်လှဝင်း သည် ဆရာကို မည်သို့ ကန်တော့ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

မောင်လှဝင်းသည် ဆရာကို မည်သို့ ကန်တော့သနည်း။ **ရိုသေစွာ ကန်တော့**သည်။ ဤတွင် **ရိုသေစွာ** ဟူသော ပုဒ်သည် **ကန်တော့** ဟူသော ကြိယာကို အထူးပြုသည်။ ဤသို့ ကြိယာကို အထူးပြုသည့် ပုဒ်ကို ကြိယာဝိသေသနဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် **ရိုသေစွာ** သည် ကြိယာဝိသေသန ဖြစ်သည်။

ကြိယာဝိသေသနများ

မြန်မြန်၊ ရိုသေစွာ၊ မကြာခဏ၊ မုချ၊
 နည်းနည်း၊ အသေအချာ၊ အမြတ်တနိုး၊
 တရွေ့ရွေ့၊ တဒုန်းဒုန်း၊ ပမာခန့်၊ စသည်

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ ကြိယာဝိသေသန၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရေးပါ။

၂။ အောက်ပါ ဝါကျအသီးသီး၌ ပါဝင်သော ကြိယာဝိသေသနကို မျဉ်းသားပါ။

- (က) အလောတကြီး လုပ်လျှင် အမှားတွေ့တတ်သည်။
- (ခ) လူချစ်လူခင် များလိုလျှင် စကားကို ချိုချိုသာသာ ပြောပါ။
- (ဂ) မိခင်သည် သားငယ်ကို ယုယုယယ ပိုက်ထွေးသည်။
- (ဃ) မီးလောင်လျှင် မီးသတ်ကို ချက်ချင်းအကြောင်းကြားပါ။
- (င) မည်သည့်ကိစ္စမဆို အလေးအနက် ဆောင်ရွက်သင့်သည်။
- (စ) ကြက်ဥကို မကျက်တကျက် ပြုတ်ပါ။
- (ဆ) ဘကြီးဖြိုးသည် ကွမ်းကို တမြုံမြုံ ဝါးနေသည်။
- (ဇ) ထမင်းကို ပလုတ်ပလောင်း မစားပါနှင့်။

(ဈ) စမ်းရေ တသွင်သွင် စီးနေသည်။

(ည) နှစ်ပတ်လည် ဆုနှင်းသဘင်ကို တခမ်းတနား ကျင်းပသည်။

၃။ ပေးထားသော ကြိယာဝိသေသန တစ်ခုစီကို အောက်ပါ ကွက်လပ်အသီးသီးတွင် ဆီလျော်အောင် ဖြည့်ပါ။

အပြတ်၊ ရှိသေစွာ၊ တစ်မုံစိမုံ၊ တစ်စီ၊ ကန့်လန့်၊ တကောက်ကောက်၊ ဗိုင်းခနဲ၊ တဝ၊ သည်းထန်စွာ၊ တစ်ခဲနက်။

- (က) မိခင်သည် သားငယ်၏ မျက်နှာကို.....ကြည့်သည်။
- (ခ) ညအိပ်ရာဝင်ချိန်၌ အစာကို.....စားလျှင် အစာမကြေ ဖြစ်တတ်သည်။
- (ဂ) ကလေးငယ်သည် ကြမ်းပေါ်သို့.....လဲကျသွားသည်။
- (ဃ) လူထုကြီးသည် ပြည်ထောင်စုနေ့ အခမ်းအနားသို့.....ချီတက်လာသည်။
- (င) မိုးဦးကျအခါတွင် ပုရစ်တို့သည်.....အော်မြည်ကြသည်။
- (စ) အောင်နက်သည် သူ့သခင် သွားလေရာသို့.....ချီတက်လာသည်။
- (ဆ) ‘မင်္ဂလာပါဆရာ’ ဟု ကျောင်းသား ကျောင်းသူများက ဆရာကို.....နှုတ်ဆက်ကြသည်။
- (ဇ) သစ်ပင်ကြီးတစ်ပင်သည် လဲ၍ လမ်းမကြီးပေါ်၌.....ခံနေသည်။
- (ဈ) အနီရောင်အသင်းက အဝါရောင်အသင်းကို.....နိုင်လိုက်သည်။
- (ည) မိုး.....ရွာသည်။

၄။ ကြိယာဝိသေသန (၅)ခု ကို ရေးပါ။

၅။ အောက်ပါ ကြိယာဝိသေသနတို့နှင့် ကြိယာတို့ကို ဆီလျော်အောင် တွဲပါ။

တစ်ခပ်ခပ်	ဆောင်ရွက်သည်
ရိုသေစွာ	မသည်
ချစ်ချစ်တောက်	တောက်လောင်သည်
တရှုပ်ရှုပ်	
ညီညွတ်စွာ	စိုသည်
ခွဲခွဲ	ရယ်သည်
မနိုင်တနိုင်	ပူသည်
တဟုန်းဟုန်း	သီဆိုသည်
သာယာစွာ	ကန်တော့သည်
ပလုတ်ပလောင်	စားသည်
:	ငိုသည်

၆။ အောက်ပါ ကြိယာဝိသေသန အသီးသီးကို ဝါကျတစ်ခုစီတွင် သုံးပြပါ။
 စွန့်စွန့်စားစား၊ သေသပ်စွာ၊ တအံ့တဩ၊ အလွယ်တကူ၊ မနိုင်တနိုင်၊ မြန်မြန်။

ဝိဘတ်

ဝိဘတ်

၃၀။ နာမ်၊ နာမ်စားတို့၏ နောက်၌ တည်၍ ၎င်းတို့သည် ကတ္တားဖြစ်သည်။ ကံဖြစ်သည် စသည်တို့ကို လည်းကောင်း၊ ကြိယာ ၏နောက်၌ တည်၍ ၎င်းကြိယာ၏ ကာလနှင့် အမျိုးအစားကို ဝေဖန်ပိုင်းခြားပြသော စကားလုံးကို ဝိဘတ်ဟုခေါ်သည်။

(က) မောင်သံချောင်းသည် သွားသည်။

ဤဝါကျ၌ **မောင်သံချောင်းသည်** ပြုသူ ဖြစ်သည်။ မောင်သံချောင်း ပြုသူဖြစ်ကြောင်းကို **မောင်သံချောင်း** ဟူသော နာမ်နောက်ရှိ သည် ဟူသော စကားလုံးက ပြသည်။ ထို့ကြောင့် **သည်** သည် ဝိဘတ်ဖြစ်သည်။

(ခ) မောင်သံချောင်းသည် မန္တလေးသို့ သွားသည်။

ဤဝါကျ၌ မောင်သံချောင်းသွားသော နေရာမှာ **မန္တလေး** ဖြစ်သည်။ မောင်သံချောင်း ရှေးရှုသွားသည့် နေရာသည် မန္တလေးဖြစ်ကြောင်းကို **မန္တလေး**ဟူသော နာမ်နောက်ရှိ **သို့** ဟူသော စကားလုံးက ပြသည်။ ထို့ကြောင့် **သို့** သည် ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။

(ဂ) မောင်သံချောင်းသည် ရန်ကုန်မှ မန္တလေးသို့ သွားသည်။

ဤဝါကျ၌ မောင်သံချောင်း ထွက်ခွာရာနေရာသည် **ရန်ကုန်**ဖြစ်သည်။ မောင်သံချောင်း ထွက်ခွာရာမှ ရန်ကုန်ဖြစ်ကြောင်းကို ရန်ကုန်ဟူသော နာမ်နောက်ရှိ **မှ** ဟူသော စကားလုံးက ပြသည်။ ထို့ကြောင့် **မှ** သည် ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။

(ဃ) မောင်သံချောင်းသည် ရန်ကုန်မှမန္တလေးသို့ **ကားဖြင့်** သွားသည်။
ဤဝါကျ၌ မောင်သံချောင်း မန္တလေးသို့ သွားရာ၌ အသုံးပြုသော အရာမှာ **ကား**ဖြစ်သည်။
ကားသည် မောင်သံချောင်း၏ အသုံးပြုခြင်း ခံရသော အရာဖြစ်ကြောင်းကို **ကား** ဟူသော
နာမ်နောက်ရှိ ဖြင့် ဟူသော စကားလုံးက ပြသည်။ ထို့ကြောင့် **ဖြင့်** သည် ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။

(င) မောင်သံချောင်းသည် **စာအုပ်ကို** ဆရာအား ပေးသည်။
ဤဝါကျ၌ ဆရာအား မောင်သံချောင်းပေးသည့် အရာမှာ **စာအုပ်** ဖြစ်သည်။ စာအုပ်သည်
အပေးခံရ သော ပစ္စည်း ဖြစ်ကြောင်းကို **စာအုပ်** ဟူသော နာမ်၏ နောက်ရှိ **ကို** ဟူသော
စကားလုံးက ပြသည်။ ထို့ ကြောင့် **ကို** သည် ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။
မောင်သံချောင်းသည် စာအုပ်ကို မည်သူအားပေးသနည်း။ ဆရာအား ပေးသည်။ စာအုပ်ကို
လက်ခံသူ သည် မည်သူနည်း။ **ဆရာ** ဖြစ်သည်။ လက်ခံသူ ဖြစ်ကြောင်းကို **ဆရာ** ဟူသော
နာမ်နောက်ရှိ **အား** ဟူသော စကားလုံးက ပြသည်။ ထို့ကြောင့် **အား** သည် ဝိဘတ်ဖြစ်သည်။

(စ) မောင်သံချောင်းသည် ရန်ကုန်မြို့ **၌** နေသည်။
ဤဝါကျ၌ မောင်သံချောင်း နေထိုင်ရာမြို့မှာ ရန်ကုန်ဖြစ်ကြောင်းကို **ရန်ကုန်မြို့** ဟူသော
နာမ်၏နောက် ရှိ **၌** ဟူသော စကားလုံးက ပြသည်။ ထို့ကြောင့် **၌** သည် ဝိဘတ်ဖြစ်သည်။

(ဆ) (၁) မောင်သံချောင်းသည် ရန်ကုန်မြို့၌ နေသည်။
(၂) မောင်သံချောင်းသည် လွန်ခဲ့သော ငါးနှစ်က မန္တလေး၌ **နေသည်**။
အထက်ပါ ဝါကျနှစ်ခုတို့တွင် ပထမဝါကျ၌ ရှိသော **နေ** ဟူ သော ကြိယာ၏ နောက်ရှိ **သည်**
သည် ပစ္စုပ္ပန် ပွန်ကာလ၌ ပြုခြင်းကို ပြသည်။ ဒုတိယဝါကျ၌ ရှိသော **နေ**ဟူသော ကြိယာ၏
နောက်ရှိ **သည်** သည် လွန်ခဲ့ပြီးသော အတိတ်ကာလ၌ပြုခြင်းကို ပြသည်။ ထိုသို့ ကြိယာ၏
ကာလကို ပြခြင်းကြောင့် **သည်** သည်
ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။

(ဇ) (၁) ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာသည် သန်လျင်မြို့၌ ကွယ်လွန်၏။
(၂) မောင်သံချောင်းသည် ရန်ကုန်မြို့၌ **နေ၏**။
အထက်ပါ ဝါကျနှစ်ခုတို့တွင် ပထမဝါကျ၌ ရှိသော **ကွယ်လွန်**ဟူသော ကြိယာ၏ နောက်ရှိ **၏**
သည် လွန်ခဲ့ပြီးသော အတိတ်ကာလ၌ ဖြစ်ခြင်းကို ပြသည်။ ဒုတိယဝါကျ၌ ရှိသော **နေ** ဟူသော
ကြိယာ၏ နောက်ရှိ **၏** သည် ပစ္စုပ္ပန် ပြုခြင်းကို ပြသည်။ ထိုသို့ ကြိယာ၏ ကာလကို
ပြုခြင်းကြောင့် **၏** သည် ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။

(ဈ) (၁) ဆရာ လာပြီ။
(၂) လကမ္ဘာသို့ လူသားများ **ရောက်ပြီ**။
အထက်ပါ ဝါကျနှစ်ခုတို့တွင် ပထမဝါကျ၌ ရှိသော **လာ** ဟူသော ကြိယာ၏ နောက်ရှိ **ပြီ**သည်
ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ ပြုခြင်းကို ပြသည်။ ဒုတိယဝါကျ၌ ရှိသော **ရောက်** ဟူသော ကြိယာ၏ နောက်ရှိ
ပြီ သည် လွန်ခဲ့ပြီးသော အတိတ်ကာလ၌ ဖြစ်ခြင်းကို ပြသည်။ ထိုသို့ ကြိယာ၏ ကာလကို
ပြုခြင်းကြောင့် **ပြီ**သည် ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ အထက်ပါ ဝါကျ (ဆ)၊ (ဇ)၊ (ဈ) တို့ကို ထောက်ထားလျှင် မြန်မာစကား၌ အတိတ်ကာလပြကြိယာဝိဘတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလပြ ကြိယာဝိဘတ် ဟူ၍ သီးခြား သတ်မှတ်သုံးနှုန်းခြင်း မရှိပါ။ ဝါကျ အနေအ ထားအလိုက်သာလျှင် ခွဲခြားနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။

(ည) (၁) မောင်သံချောင်းသည် မန္တလေးသို့ မနက်ဖြန် ရောက်မည်။

(၂) ကျွန်ုပ်တို့သည် **နေ့ရာသီ** ကျောင်းပိတ်ရက်၌ လုပ်အားပေးကြမည်။
ပထမဝါကျ၌ ရှိသော **ရောက်** နှင့် ဒုတိယဝါကျ၌ ရှိသော **လုပ်အားပေး**တို့သည် ကြိယာများ ဖြစ်ကြသည်။ **ရောက်** ဟူသော ကြိယာနှင့် **လုပ်အားပေး** ဟူသော ကြိယာတို့၏ နောက်၌ ရှိသော **မည်**သည် ထိုကြိယာ တို့၏ ဖြစ်လတ္တံ့ အနာဂတ်ကာလကို ပြသည်။ ထိုသို့ ကြိယာ၏ ကာလကို ပြခြင်းကြောင့် **မည်** သည် ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။

ဝိဘတ်များ

သည်၊ က၊ ကို၊ အား၊ သို့၊ မှ၊ ဖြင့်၊ နှင့်၊ ၌၊
မှာ၊ တွင်၊ ဝယ်၊ အတွက်၊ ၏၊ ပြီ၊ မည် စသည်

မှတ်ရန်။ ။ နာမ်၊ နာမ်စားတို့၏ နောက်၌တည်၍ ၎င်းတို့သည် ကတ္တားဖြစ်သည်၊ ကံဖြစ်သည် စသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကြိယာ၏နောက်၌တည်၍ ၎င်းကြိယာ၏ ကာလနှင့် အမျိုးအစားကိုလည်းကောင်း ဝေဖန်ပိုင်းခြားပြသော စကားလုံးကို ဝိဘတ်ဟု ခေါ်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ ဝိဘတ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရေးပါ။

၂။ အောက်ပါဝါကျ အသီးသီး၌ ပါဝင်သော ဝိဘတ်များကို မျဉ်းသားပါ။

- (က) မောင်မြင့်သည် ကစားကွင်း၌ ဘောလုံးကစားနေသည်။
- (ခ) အိမ်နားက ခွေးသည် မောင်မြင့်ကို ကိုက်သည်။
- (ဂ) မောင်မြင့်က ခွေးကို တုတ်ဖြင့် ရိုက်သည်။
- (ဃ) ခွေးသည် အဝေးသို့ ထွက်ပြေးသွားသည်။
- (င) မောင်မြင့်သည် အိမ်သို့ပြန်လာသည်။
- (စ) မောင်မြင့်သည် ခွေးကိုက်သော ဒဏ်ရာအား သူ့အမေအား ပြသည်။
- (ဆ) သူ့အမေက ဒဏ်ရာကို ဆေးထည့်ပေးသည်။
- (ဇ) တနင်္လာနေ့တွင် ကျောင်းဖွင့်သည်။
- (ဈ) မောင်မြင့်သည် လမ်းမလျှောက်နိုင်သောကြောင့် အိမ်မှာ နေသည်။
- (ည) သူငယ်ချင်းများက မောင်မြင့်အတွက် ကျောင်းစာများကို ကူးပေးကြသည်။
- (ဋ) အမေက မောင်မြင့်၏ သူငယ်ချင်းများကို မုန့်လုပ်ကျွေးသည်။

၃။ အောက်ပါ ကွက်လပ်အသီးသီး၌ ဆီလျော်သော ဝိဘတ်ကို ဖြည့်ပါ။

(က) ငါးခုံးမတစ်ကောင်.....တစ်လှေလုံး ပုပ်သည်။

- (ခ) မီး.....ရေ.....ငြိမ်းစေနိုင်သည်။
- (ဂ) မြန်မာပြည်.....စိုက်ပျိုးရေးနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။
- (ဃ) မူးယစ်ဆေးဝါးအန္တရာယ်.....စုပေါင်းကာကွယ်ကြ။
- (င) တပို့တွဲလ.....ထမနဲထိုးကြသည်။
- (စ) ဤမေးခွန်း.....မဖြေတတ်လျှင် ဆရာ.....မေးရန် ဝန်မလေးပါနှင့်။
- (ဆ) တောင်ပေါ်.....တောင်အောက်.....သွားရန်အတွက် ခြေကျင်ခရီး.....သာ အားထားရသည်။
- (ဇ) အစည်းအဝေး.....ဆရာကြီး.....အစည်းအဝေးဖွင့်မိန့်ခွန်း.....ပြောသည်။
- (ဈ) ကျောင်းသားသည် စာအုပ်.....ဆရာ.....ပေးသည်။
- (ည) ရန်ကုန်.....မန္တလေး.....သွားလိုလျှင် ကား.....လည်းကောင်း၊ မီးရထား.....လည်းကောင်း သွားနိုင်သည်။

၄။ ဝိဘတတ် (၅)ခုကို ရေးပါ။

- ၅။ ယှဉ်တွဲဖော်ပြထားသော ဝိဘတ်များမှ ဆီလျော်သော ဝိဘတ်ကို ရွေး၍ ကွက်လပ်တွင် ဖြည့်ပါ။
- (က) အလုပ်သမားနေ့ အခမ်းအနားတွင် သဘာပတိကြီး.....မိန်းခွန်းမြှတ်ကြားသည်။ (က၊ မှ)
 - (ခ) လူရည်ချွန်များ.....ဂုဏ်ပြုတံဆိပ် ချီးမြှင့်သည်။ (အား၊ ကို)
 - (ဂ) မောင်မောင်သည် တုတ်.....လူဆိုးကို ရိုက်သည်။ (ဖြင့်၊ နှင့်)
 - (ဃ) ဤတဲ.....ဝါးကပ်ဖြင့် မိုးထားသည်။ (ကို၊ အား)
 - (င) သူ သည် ရန်ကုန်.....မန္တလေးသို့ သွားသည်။ (မှ၊ က)

၆။ အောက်ပါ မျဉ်းသားထားသော ဝိဘတ်အသီးသီးသည် မည်သည့်ကာလကို ပြကြောင်းဖော်ပြပါ။

- (က) မောင်သံချောင်းသည် မနေ့က ဖျားသည်။
- (ခ) ကျွန်တော့်အဘိုးသည် အသက် (၈၀) ရှိပြီ။
- (ဂ) ဘကြီးဖြိုးသည် နှလုံးရောဂါဖြင့် ကွယ်လွန်သည်။
- (ဃ) မောင်သံချောင်းသည် ပဉ္စတန်းကျောင်သား ဖြစ်၏။
- (င) သူသည် မနက်ဖြန်တွင် ပြန်ရောက်မည်။

သမ္မန္တ

သမ္မန္တ

၃၁။ ပုဒ်အချင်းချင်းကို ဖြစ်စေ၊ ဝါကျအချင်းချင်းကို ဖြစ်စေ၊ အဓိပ္ပာယ်အချင်းချင်း ကိုဖြစ်စေ ဆက်စပ်ပေးသော စကားလုံးကို **သမ္မန္တ** ဟုခေါ်သည်။

- (က) (၁) နှင်းဆီပန်းနှင့် စံပယ်ပန်း
- (၂) ထမင်းနှင့် ဟင်း

ဤတွင် **နှင်းဆီပန်း၊ စံပယ်ပန်း** တို့သည် နာမ်ပုဒ်များ ဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းနာမ်ပုဒ်များကို **နှင့်** ဟူသော စကားလုံးက ဆက်စပ်ပေးသည်။ ထိုနည်းအတူ **ထမင်း၊ ဟင်း** တို့သည် နာမ်ပုဒ်များ

ဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းနာမ်ပုဒ်များကို နှင့်ဟူသော စကားလုံးက ဆက်စပ်ပေးသည်။ ထိုသို့ ပုဒ်(၂)ခု ကို ဆက်စပ် ပေး သောကြောင့် **နှင့်** သည် သမ္မန္တ ဖြစ်သည်။

(ခ) (၁) မောင်ကံကောင်းသည် စာကြိုးစားသည်။

(၂) မောင်ကံကောင်းသည် စာမေးပွဲ အောင်သည်။

အထက်ပါဝါကျနှင့် ဒုတိယဝါကျတို့ကို ဝါကျ တစ်ခုတည်း ဖြစ်စေရန် **သောကြောင့်** ဟူသော စကားလုံး ဖြင့် အောက်ပါ အတိုင်း ဆက်စပ်နိုင်သည်။

(၃) မောင်ကံကောင်းသည် စာကြိုးစား**သောကြောင့်** စာမေးပွဲ အောင်သည်။

ထိုသို့ ဝါကျ(၂)ခုကို ဆက်စပ်ပေးခြင်းကြောင့် **သောကြောင့်** သည် သမ္မန္တ ဖြစ်သည်။

(ဂ) (၁) ယနေ့ မိုးရွာသည်။

(၂) မောင်ကံကောင်း သည် ကျောင်းသို့ သွားသည်။

အထက်ပါဝါကျနှင့် ဒုတိယဝါကျတို့ကို ဝါကျတစ်ခုတည်း ဖြစ်စေရန် **သော်လည်း** ဟူသော စကားလုံး ဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း စပ်ဆက်နိုင်သည်။

(၃) ယနေ့မိုးရွာသော်လည်း ကျောင်းသို့ သွားသည်။

ထိုသို့ ဝါကျ(၂)ခုကို ဆက်စပ်ပေးခြင်းကြောင့် **သော်လည်း** သည် သမ္မန္တ ဖြစ်သည်။

(ဃ) (၁) နွေရာသီ၌ ကျောင်းပိတ်သည်။

(၂) မောင်သံချောင်းသည် စက်ရုံ၌ လုပ်အားပေးမည်။

အထက်ပါ ပထမဝါကျနှင့် ဒုတိယဝါကျတို့ကို ဝါကျတစ်ခုတည်း ဖြစ်စေရန် **သောအခါ** ဟူသော စကား

လုံးဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ဆက်စပ်နိုင်သည်။

(၃) နွေရာသီ၌ ကျောင်းပိတ်**သောအခါ** မောင်သံချောင်းသည် စက်ရုံ၌ လုပ်အားပေးမည်။

ထိုသို့ ဝါကျ(၂)ခု ကို ဆက်စပ်ပေးခြင်းကြောင့် **သောအခါ** သည် သမ္မန္တ ဖြစ်သည်။

(င) (၁) ယနေ့ မိုးရွာသည်။

(၂) မောင်ကံကောင်း ကျောင်းသို့ သွားသည်။

အထက်ပါဝါကျနှင့် ဒုတိယဝါကျတို့ကို **သို့ရာတွင်** ဟူသော စကားလုံးဖြင့် ဆက်စပ်လိုက်သောအခါ ထိုဝါကျ(၂)ခုသည် အောက်ပါအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်အရ ဆက်သွယ်မှု ရှိလာသည်။

(၃) ယနေ့မိုးရွာသည်။ **သို့ရာတွင်** မောင်ကံကောင်း ကျောင်းသို့ သွားသည်။

ထိုသို့ ဝါကျ(၂)ခုကို အဓိပ္ပာယ်အရ ဆက်စပ်ပေးခြင်းကြောင့် **သို့ရာတွင်** သည် သမ္မန္တ ဖြစ်သည်။

(စ) (၁) နွေရာသီ၌ ကျောင်းပိတ်သည်။

(၂) မောင်သံချောင်းသည် စက်ရုံ၌ လုပ်အားပေးမည်။

အထက်ပါ ပထမဝါကျနှင့် ဒုတိယဝါကျ တို့ကို **ထိုအခါ** ဟူသော စကားလုံးဖြင့် ဆက်စပ်လိုက်

သောအခါ ထိုဝါကျ (၂)ခုသည် အောက်ပါအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်အရ ဆက်သွယ်မှု ရှိလာသည်။

(၃) နွေရာသီ၌ ကျောင်းပိတ်သည်။ ထိုအခါ မောင်သံချောင်းသည် စက်ရုံ၌ လုပ်အားပေးမည်။ ထိုသို့ဝါကျ (၂)ခုကို အဓိပ္ပာယ်အရ ဆက်စပ်ပေးခြင်းကြောင့် **ထိုအခါ**သည် သမ္မန္တ ဖြစ်သည်။

သမ္မန္တများ

ဘဲနှင့်၊ နှင့်တစ်ပြိုင်နက်၊ နှင့်၊ သောကြောင့်၊ သော်လည်း၊
မှ၊ သော်၊ သဖြင့်၊ သို့မဟုတ်၊ သောအခါ၊ လျှင်၊ ခိုက်၊ က၊
သာမက၊ ရှိလျက်၊ သို့ရာတွင်၊ ထိုအခါ၊ ထို့ကြောင့်၊
တုန်း၊ ဖြစ်စေ...ဖြစ်စေ၊ ထို့ပြင်၊ အတွက် စသည်

မှတ်ရန်။ ။ ပုဒ်အချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ၊ ဝါကျအချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ၊ အဓိပ္ပာယ်အချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ ဆက်စပ်ပေးသောစကားလုံးကို သမ္မန္တ ဟုခေါ်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ သမ္မန္တ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရေးပါ။

၂။ အောက်ပါ ဝါကျ အသီးသီး၌ ပါဝင်သော သမ္မန္တများကို မျဉ်းသားပါ။

- (က) တစ်နှင့်တစ် ပေါင်းလျှင် နှစ်ဖြစ်သည်။
- (ခ) ရေနှင့်ကြာသည် လွန်စွာ ပန်ရသည်။
- (ဂ) အဆင်းလှသော်လည်း အချင်းမလှ။
- (ဃ) မခေါ်ဘဲနှင့်လာသည်၊ မနှင်ဘဲနှင့် ပြန်သည်။
- (င) မိုးလွန်မှ ထွန်ချသည်။
- (စ) ဘူးကောင်းသော် စင်ခံသည်။
- (ဆ) မိုးသံကြားသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် လယ်သမားတို့သည် ထွန်တုံးကို ပြင်ကြသည်။
- (ဇ) မိုးရွာလျှင် ရေချိုးမည်။
- (ဈ) ညီညာမှ ပြည်သာမည်။
- (ည) မိုးလေဝသကောင်းသောကြောင့် စပါးအထွက်တိုးသည်။

၃။ ပေးထားသော သမ္မန္တတစ်ခုစီကို အောက်ပါ ကွက်လပ်အသီးသီးတွင် ဆီလျော်အောင် ဖြည့်ပါ။

က၊ နှင့်၊ သို့မဟုတ်၊ လျှင်၊ မှ၊ တုန်၊ ဖြစ်စေ...ဖြစ်စေ။

- (က) မင်း.....ငါ အတူ သွားကြမည်။
- (ခ) မင်း.....ငါ.....သွားဖြစ်အောင် သွားရမည်။
- (ဂ) မိုးရွာ.....သစ်ပင်များ စိမ်းလန်းစိုပြေကြသည်။
- (ဃ) လသာ.....ဗိုင်းငင်သင့်သည်။
- (င) ကြိုးစား.....အောင်မြင်မည်။
- (စ) ပျင်းရိ.....ကျရှုံးတတ်သည်။
- (ဆ) မိဘ.....ဆရာသမားတို့ကို ရိုသေပါ။

- (ဇ) စာကြည့်တိုက်.....စက်ရုံ၌ လုပ်အားပေးကြမည်။
- (ဈ) သားသမီး လိမ္မာ.....မိဘ စိတ်ချမ်းသာသည်။
- (ည) မိုးရွာ.....ပျိုးသာမည်။

၄။ သမ္ဗန္ဓ (၅)ခုကိုရေးပါ။

၅။ ယှဉ်တွဲဖော်ပြထားသော သမ္ဗန္ဓများမှ ဆီလျော်သော သမ္ဗန္ဓကို ရွေး၍ ဝါကျအစုံကို ဆက်စပ်ရေးသားပါ။

- (က) (၁) မောင်မောင်သည် ဖျားသည်။
- (၂) မောင်မောင်သည် ကျောင်းသို့ သွားသည်။
- (သော်လည်း၊ သဖြင့်၊ က)
- (ခ) (၁) အမေသည် ဈေးသို့ သွားသည်။
- (၂) အမေသည် ငါးဝယ်သည်။ (မှ၊ လျှင်၊ ၍)
- (ဂ) (၁) မောင်မြင့်သည် စာကြိုးစားသည်။
- (၂) မောင်မြင့်သည် ဂုဏ်ထူးနှင့် အောင်မြင်သည်။
- (သော်လည်း၊ ဖြစ်စေ...ဖြစ်စေ၊ ထို့ကြောင့်)
- (ဃ) (၁) မခိုင်းသည် ဆရာကို ရိုသေသည်။
- (၂) မခိုင်းသည် မိဘကို ရိုသေသည်။
- (သဖြင့်၊ အတွက်၊ ထို့ပြင်)
- (င) (၁) မိုးသံ လေသံကို ကြားရပြီ။
- (၂) လယ်သမားတို့သည် ထွန်တုံးကို ပြင်ကြသည်။
- (သို့မဟုတ်၊ ထိုအခါ၊ လျက်)
- (စ) (၁) ချိုသာသော စကားကို ဆိုသည်။
- (၂) လူချစ်လူခင် များမည်။ (ခိုက်၊ သောကြောင့်၊ လျှင်)

- (ဆ) (၁) ကျောင်းသားတို့သည် စာကြည့်တိုက်၌ လုပ်အားပေးကြမည်။
- (၂) ကျောင်းသားတို့သည် အလုပ်ရုံ၌ လုပ်အားပေးကြမည်။
- (ထို့ကြောင့်၊ သော်လည်း၊ ထို့ပြင်)
- (ဇ) (၁) သူသည် ပက်လက်ကုလားထိုင်ပေါ်၌ ထိုင်နေသည်။
- (၂) သူသည် စာဖတ်နေသည်။
- (သောအခါ၊ သဖြင့်၊ လျက်)
- (ဈ) (၁) မိုးကုတ်မြို့မှ ပတ္တမြားထွက်သည်။
- (၂) မိုးကုတ်မြို့မှ နီလာလည်း ထွက်သည်။
- (သော်၊ သာမက၊ သဖြင့်)
- (ည) (၁) မိုးဥတု ရောက်ပြီ။
- (၂) သစ်ပင်ပန်းပင်များသည် စိမ်းလန်းစိုပြည်ကြသည်။

ပစ္စည်း

ပစ္စည်း

၃၂။ နာမ်၊ နာမ်စား၊ နာမဝိသေသန၊ ကြိယာ၊ ကြိယာဝိသေသတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ထူးခြားလေးနက်အောင် ကူညီထောက်ပံ့သော စကားလုံးကို **ပစ္စည်း**ဟု ခေါ်သည်။

(က) မောင်ဘချစ်ကို **သူငယ်ချင်းများ**က ချစ်ခင်ကြသည်။

ဤဝါကျ၌ **များ** ဟူသော စကားလုံးသည် အရေအတွက် တစ်ခုထက် ပိုကြောင်းကို ပြသည်။ ဤသို့ ပြခြင်းကြောင့် **သူငယ်ချင်း** ဟူသော နာမ်ပုဒ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ထူးခြားအောင် ကူညီထောက်ပံ့သည်။ ထို့ကြောင့် **များ** သည် ပစ္စည်း ဖြစ်သည်။

(ခ) မောင်ဘချစ်သည် ယဉ်ကျေးသော သူတစ်ဦး ဖြစ်သည်။

ဤဝါကျ၌ **ယဉ်ကျေးသော** ဟူသည့် နာမဝိသေသန သည် သူဟူသော နာမ်စားကို အထူးပြုခြင်းဖြင့် မောင်ဘချစ် သည် မည်သို့သောသူ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။ ဤသို့က ပြရာ၌ **သော** ဟူသော စကားလုံးက ကူညီထောက်ပံ့ သည်။ ထို့ကြောင့် **သော** သည် ပစ္စည်း ဖြစ်သည်။

(ဂ) မောင်ဘချစ်သည် ကြက်သားဟင်းကိုသာ စားသည်။

ဤဝါကျ၌ မောင်ဘချစ်သည် အခြားဟင်းများကို မစားဘဲ ကြက်သားဟင်းတစ်မျိုးတည်းသာ စားကြောင်းကို **သာ** ဟူသော စကားလုံးက ကန့်သတ်ပြသည်။ ဤသို့ ကြက်သားဟင်းကို ကန့်သတ်ပြခြင်းဖြင့် **သာ** ဟူသော စကားလုံးသည် **ကြက်သားဟင်း** ဟူသော နာမ်ပုဒ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ထူးခြားလေးနက်အောင် ကူညီထောက်ပံ့သည်။ ထို့ကြောင့် **သာ** သည် ပစ္စည်း ဖြစ်သည်။

(ဃ) ဤကိစ္စကို မြန်မြန်သာ ဆောင်ရွက်ပါ။

ဤဝါကျ၌ ပြုဖွယ်ရှိသော ကိစ္စကို နှေးနှေး မဆောင်ရွက်ဘဲ မြန်မြန်ဆောင်ရွက်စေလိုကြောင်းကို **သာ** ဟူသော စကားလုံးက ကန့်သတ်ပြသည်။

ဤသို့ ကန့်သတ်ပြခြင်းဖြင့် **သာ** သည် **မြန်မြန်** ဟူသော ကြိယာဝိသေသနကို ထူးခြားအောင် ကူညီထောက်ပံ့သည်။ ထို့ကြောင့် **သာ** သည် ပစ္စည်း ဖြစ်သည်။

(င) မောင်ဘချစ်သည် မှန်ရာကို ပြောဝံ့သည်။

ဤဝါကျ၌ မောင်ဘချစ်သည် မှန်ရာကို ပြောရန် မကြောက်ရွံ့ကြောင်းကို **ဝံ့**ဟူသော စကားလုံးက ပြသည်။ ဤသို့ပြခြင်းဖြင့် **ဝံ့**သည် ပြောဟူသော ကြိယာ၏ အဓိပ္ပာယ် ထူးခြားအောင် ကူညီထောက်ပံ့သည်။ ထို့ကြောင့် **ဝံ့**သည်ပစ္စည်း ဖြစ်သည်။

(စ) မင်း ကြက်သားဟင်း ကြိုက်သလား။

ဤဝါကျ၌ မ သည် ကြက်သားဟင်း မကြိုက်ကြောင်းကို ငြင်းပယ်သည့် သဘောဖြင့် **ကြိုက်**

ဟူသော ကြိယာ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ထူးခြားအောင် ကူညီထောက်ပံ့သည်။ ထို့ကြောင့် လား သည် ပစ္စည်းဖြစ်သည်။

(ဆ) ကျွန်တော ကြက်သားဟင်း မကြိုက်ပါ။

ဤဝါကျ၌ မ သည် ကြက်သားဟင်း မကြိုက်ကြောင်းကို ငြင်းပယ်သည့် သဘောဖြင့် ကြိုက် ဟူသော ကြိယာ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ထူးခြားအောင် ကူညီထောက်ပံ့သည်။ ထို့ကြောင့် မ သည် ပစ္စည်း ဖြစ်သည်။

ပစ္စည်းများ

များ၊ တို့၊ သော၊ သည့်၊ မည့်၊ သာ၊ ရဲ၊ သင့်၊
ပင်၊ ဝံ၊ ရက်၊ ရှာ၊ တော့၊ နှင့်၊ ချည်း၊ ပါ၊
နှယ်၊ လို၊ ရ၊ ခဲ၊ နိုင်၊ ကြ၊ ကုန်၊ ပေ၊ အတိုင်း၊
မ၊ လား၊ စသည်

မှတ်ရန်။ ။ နာမ်၊ နာမ်စား၊ နာမဝိသေသန၊ ကြိယာ၊ ကြိယာဝိသေသတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ထူးခြားလေးနက်အောင် ကူညီထောက်ပံ့သော စကားလုံးကို ပစ္စည်းဟု ခေါ်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ ပစ္စည်း၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရေးပါ။

၂။ အောက်ပါဝါကျ အသီးသီး၌ ပါဝင်သော ပစ္စည်းများကို မျဉ်းသားပါ။

(က) ကလေးတို့သည် အပြစ်ကင်းကြသည်။

(ခ) မျက်နှာချိုသော သူကို လူတိုင်းချစ်သည်။

(ဂ) မောင်ဝင်းသည် မောင်ထံ၌ နေဝံ့သည်။

(ဃ) မဝိုင်းသည် ငါးဟင်းကိုသာ စားသည်။

(င) မန္တလေးမှ လာသည့် အဆန်ရထား ဆိုက်ပြီ။

(စ) ငါသွားနှင့်မည်။

(ဆ) ငါ့ကိုတော့ မပေး၊ သူချည်း ယူသည်။

(ဇ) ငါ့မျက်နှာကို မထောက်၊ သူပြောရက်သည်။

(ဈ) ဆရာမသည် ကျွန်တော်တို့ကို ပုံပြောပြသည်။

(ည) မဝိုင်းသည် ဆရာမကို လိမ်မပြောရဲပါ။

၃။ အောက်ပါကွက်လပ်အသီးသီးတွင် ဆီလျော်သော ပစ္စည်းကို ဖြည့်ပါ။

(က) ငါ့ဘာသာ တစ်ယောက်တည်း သွား.....သည်။

(ခ) မောင်မြင့်သည် လိမ္မာ.....ကျောင်းသား ဖြစ်သည်ဟု ဆရာမက ချီးမွမ်းသည်။

(ဂ) ပုံပြောကောင်းသော ဆရာမကို ကျောင်းသား.....က ချစ်ခင်ကြသည်။

- (ဃ) ‘မင်း တစ်ယောက်တည်း သွား.....သလား’ ဟု မောင်မြင့်က မောင်ဇော်ကို မေးသည်။
 - (င) ‘ဆရာ့ကို ငါ မပြော.....ဘူး’ ဟု မဝိုင်းက ပြောသည်။
- ၄။ သင် သိသော ပစ္စည်း (၅)ခုကို ရေးပါ။

- ၅။ ယှဉ်တွဲဖော်ပြထားသော ပစ္စည်းများမှ ဆီလျော်သော ပစ္စည်းကို ရွေး၍ ကွက်လပ်တွင် ဖြည့်ပါ။
- (က) အပြစ်ရှိသူများ အပြစ်အလျောက် အပြစ်ဒဏ်ခံ.....သည်။ (ရ၊ ဝံ)
 - (ခ) မိမိတာဝန်ကို ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်.....သည်။ (သင့်၊ တော့)
 - (ဂ) လူ့သဘာဝအရ ချမ်းသာခြင်း၏ ဒဏ်ကို ခံနိုင်.....သည်။ (ခဲ၊ ရဲ)
 - (ဃ) ကတိအတိုင်း နက်ဖြန် ဆက်ဆက်လာ.....မည်။ (နိုင်၊ ပါ)
 - (င) မဝိုင်းကို သူငယ်ချင်းများက ချစ်ခင်.....သည်။ (ကြ၊ ကုန်)
 - (စ) မောင်မြင့်သည် ယဉ်ကျေး.....သူငယ်ကလေး ဖြစ်သည်။ (သော၊ မည့်)
 - (ဆ) ‘တပည့်တို့ စာကြိုးစားကြ.....’ ဟု ဆရာကြီးက ဆုံးမသည်။ (ပေ၊ ပါ)
 - (ဇ) စာကို.....မှန်မှန် ကျက်ပါ။ (သာ၊ ပါ)
 - (ဈ) ပထမ အစမ်းစာမေးပွဲ၌ သာမက ဒုတိယ အစမ်းစာမေးပွဲတွင်လည်း မောင်မြင့်.....ပထမရသည်။ (ပင်၊ တော့)
 - (ည) ပန်း.....မွှေး၍ စမ်း.....အေးကြပါစေ။ (နယ်၊ အတိုင်း)

အာမေဋိတ်

အာမေဋိတ်

၃၃။ ထိတ်လန့်ခြင်း၊ ဝမ်းသာခြင်း၊ အံ့ဩခြင်းစသည့် တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်း ကြောင့် ပြင်းပြင်းထန်ထန် စိတ်လှုပ်ရှား ကာ နှုတ်မှ ရုတ်တရက် ထွက်ပေါ်လာသော အသံကို အာမေဋိတ် ဟုခေါ်သည်။

- (က) ‘အမယ်လေး’
 - (ခ) ‘အမယ်လေး.....မြွေကြီး၊ မြွေကြီး’
 - (ဂ) ‘မီး.....မီး’
 - (ဃ) ‘သူခိုး.....သူခိုး’
 - (င) ‘သူခိုး.....သူခိုး၊ လိုက်ဟ.....လိုက်ဟ’
- ထိုအသံတို့သည် ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့သောကြောင့် နှုတ်မှ ရုတ်တရက် ထွက်ပေါ်လာသည့် အာမေဋိတ်များ ဖြစ်ကြသည်။
- (စ) ‘အား.....’
 - (ဆ) ‘အား.....သေပါပြီ’
 - (ဇ) ‘ခွေးရှူး.....ခွေးရှူး’
- ထိုအသံတို့သည် ဘေးအန္တရာယ် တစ်ခုခုကို ကြုံတွေ့ရသဖြင့် နှုတ်မှ ရုတ်တရက် ထွက်ပေါ်လာသည့် အာမေဋိတ် များ ဖြစ်ကြသည်။

မှတ်ရန်။ ။ ထိတ်လန့်ခြင်း၊ ဝမ်းသာခြင်း၊ အံ့သြခြင်းစသည့် တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းကြောင့် ပြင်းပြင်းထန်ထန် စိတ်လှုပ်ရှား ကာ နှုတ်မှ ရုတ်တရက် ထွက်ပေါ်လာသော အသံကို အာမေဇိုတ် ဟုခေါ်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ အာမေဇိုတ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရေးပါ။

၂။ သင် သိသော အာမေဇိုတ် (၅)ခုကို ရေးပါ။

၃။ အောက်ပါကွက်လပ် အသီးသီး၌ ဆီလျော်သော အာမေဇိုတ်ကို ဖြည့်ပါ။

(က)တယ်ထူးဆန်းပါလား။

(ခ)တကယ်လား။

(ဂ)ကောင်းကွာ။

(ဃ)တော်ကြတော့။

(င)ဒါကြောင့်ကိုး။

၄။ အောက်ပါ ဝါကျအသီးသီးရှိ အာမေဇိုတ်တို့သည် မည်သို့သော စိတ်လှုပ်ရှားမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသနည်း။

(က) အမယ်လေး.....ကယ်ကြပါအုံး။

(ခ) ဟင်း.....နင်တော့လား၊ ငါပြန်လာမှ သိမယ်။

(ဂ) ဟော.....ဖေဖေ ပြန်လာပြီ မေမေရေ။

(ဃ) ဟေ.....တယ်တော်တဲ့ ငါ့သားကြီးပါလားကွ။

(င) အော်.....ဖြစ်မှဖြစ်ရလေဟယ်။

ဝါကျ

ဝါကျ

၃၄။ ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ်ရောက်အောင် စနစ်တကျ စီစဉ်ထားသော ပုဒ်အစုအပေါင်းကို ဝါကျဟု ခေါ်သည်။ ဝါကျတစ်ခုတွင် အနည်းဆုံး ကတ္တားတစ်ခုနှင့် ကြိယာတစ်ခု ပါဝင်သည်။

(က) မောင်ဖိုးချစ်သည် ပြေးသည်။

(ခ) မောင်းဖိုးနှစ်သည် လိမ္မာသည်။

(ဂ) စာအုပ်သည် စားပွဲပေါ်မှာ ရှိသည်။

၃၅။ အထက်ပါ ဝါကျ(၃)ခု၌

(က) မောင်ဖိုးချစ်သည်

(ခ) မောင်ဖိုးနှစ်သည်

(ဂ) စာအုပ်သည် ဟူသော နာမ်ပုဒ်တို့သည် **ကတ္တာ** များဖြစ်ကြသည်။

၃၆။ (က) ပြေးသည်။

(ခ) လိမ္မာသည်

(ဂ) ရှိသည် ဟူသော ပုဒ်တို့သည် **ကြိယာ**များ ဖြစ်ကြသည်။

၃၇။ အဆိုပါဝါကျ (၃)ခုသည် ကတ္တာတစ်ခုနှင့် ကြိယာတစ်ခု ပါဝင်သော ဝါကျများ ဖြစ်ကြသည်။

၃၈။ ကတ္တာသည် ပြုသူကို ပြသည်။ ကြိယာသည် ပြုခြင်းကို ပြသည်။

မောင်ဖိုးချစ်သည် ပြေးသည်။

ဤဝါကျ၌ မောင်ဖိုးချစ်သည် ပြေးခြင်းကို ပြသူ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် **မောင်ဖိုးချစ်** သည်

ပြုသူကို ပြသော **ကတ္တာ** ဖြစ်သည်။

ပြေးသည် မောင်ဖိုးချစ်၏ ပြုခြင်းကို ပြသည်။ ထို့ကြောင့် **ပြေးသည်** သည်**ကြိယာ** ဖြစ်သည်။

၃၉။ ကတ္တာသည် ဖြစ်သူကို ပြသည်။ ကြိယာသည် ဖြစ်ခြင်းကို ပြသည်။

မောင်ဖိုးနှစ်သည် လိမ္မာသည်။

ဤဝါကျ၌ လိမ္မာသောသူမှာ မောင်ဖိုးနှစ် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် **မောင်ဖိုးနှစ်** သည် ဖြစ်သူကို

ပြသော **ကတ္တာ** ဖြစ်သည်။

လိမ္မာသည် သည် မောင်ဖိုးနှစ်၏ ဖြစ်ခြင်းကို ပြသည်။ ထို့ကြောင့် **လိမ္မာသည်** သည်**ကြိယာ**

ဖြစ်သည်။

၄၀။ ကတ္တာသည် ရှိသည့် အရာကို ပြသည်။ ကြိယာသည် ရှိခြင်းကို ပြသည်။

စာအုပ်သည် စားပွဲပေါ်မှာ ရှိသည်။

ဤဝါကျ၌ စာအုပ်သည် ရှိသောအရာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် **စာအုပ်သည်** ရှိသော အရာကို

ပြသော**ကတ္တာ** ဖြစ်သည်။

ရှိသည် သည် စာအုပ်၏ ရှိခြင်းကို ပြသည်။ ထို့ကြောင့် **ရှိသည်** သည် ကြိယာ ဖြစ်သည်။

၄၁။ ကတ္တာတစ်ခုနှင့် ကြိယာတစ်ခု ပါဝင်သော ငါကျတွင် လိုအပ်သော ပုဒ်တို့ကို ဖြည့်စွက်၍ အောက်ပါအတိုင်း ဝါကျများ ဖွဲ့နိုင်သည်။

(က) မောင်ဖိုးချစ်သည် သွားသည်။

(ခ) မောင်ဖိုးချစ်သည် ကျောင်းသို့ သွားသည်။

(ဂ) မောင်ဖိုးချစ်သည် အိမ်မှ ကျောင်းသို့ သွားသည်။

(ဃ) မောင်ဖိုးချစ်သည် အိမ်မှ ကျောင်းသို့ ကားဖြင့် သွားသည်။

(င) မောင်ဖိုးချစ်သည် အိမ်မှ ကျောင်းသို့ ကားဖြင့် နံနက် (၉)နာရီ၌ သွားသည်။

မှတ်ရန်။ ။ ကတ္တာသည် ပြုသူ၊ ဖြစ်သူ၊ ရှိသူ ကိုပြသည်။ ကြိယာသည် ပြုခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ရှိခြင်း ကိုပြသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ ကတ္တား၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရေးပါ။

၂။ ကြိယာ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရေးပါ။

၃။ အောက်ပါ ကွက်လပ်အသီးသီး၌ ဆီလျော်သော ကတ္တားကို ဖြည့်ပါ။

(က)သာယာ၏။

(ခ)ရိုင်းစိုင်း၏။

(ဂ)သပွယ်၏။

(ဃ)မတ်စောက်၏။

(င)အဖိုးထိုက်၏။

(စ)အားကောင်း၏။

(ဆ)ကြည်လင်၏။

(ဇ)ချွဲပျစ်၏။

(ဈ)ဟိန်း၏။

(ည)တွန်၏။

၄။ အောက်ပါ ကွက်လပ်အသီးသီး၌ ဆီလျော်သော ကြိယာကို ဖြည့်ပါ။

(က) ချောင်းရေး.....။

(ခ) အငြိမ့်မင်းသမီးသည်.....။

(ဂ) ဤမြစ်သည်.....။

(ဃ) တောင်တန်းသည်.....။

(င) လေသည်.....။

(စ) မိုး.....။

(ဆ) သဘာပတိကြီးက.....။

(ဇ) ကျောင်သားသည်.....။

(ဈ) တပ်မတော်သားများ.....။

(ည) လျှပ်စီး.....။

၅။ အောက်ပါ ကွက်လပ်အသီးသီး၌ ဆီလျော်သော ဝါစင်္ဂီကို ဖြည့်ပါ။

(က) မောင်သံချောင်း.....ရွာသာယာရွာ.....နေ.....။

(ခ)သည်.....သော ကလေးတစ်ယောက်.....သည်။

(ဂ) သူ.....ဖခင်.....ဦးဘချစ် ဖြစ်.....မိခင်.....ဒေါ်ငွေခင် ဖြစ်သည်။

(ဃ) ဦးဘချစ်.....ဒေါ်ငွေခင်.....သည် မောင်သံချောင်း.....ချစ်ကြ၏။

(င) မောင်သံချောင်းသည် မိဘစကား.....နားထောင်.....ရှိသည်။

(စ) ကျောင်း.....အိမ်.....ပြန်ရောက်.....မိဘနှစ်ပါးကို.....သည်။

- (ဆ) အိမ်၌.....ကျောင်း၌.....သူငယ်ချင်း.....ကို ကူညီသည်။
- (ဇ)မောင်သံချောင်းလာသည်.....မြင်.....'ဟိုမှာ သံချောင်း လာပြီ'.....အော်ဟစ်.....
သူငယ်ချင်းများသည် မောင်သံချောင်းထံသို့.....ပြေးလာ.....သည်။
- (ဈ) မောင်သံချောင်းကို သူ၏ မိဘနှစ်ပါး.....သူငယ်ချင်းများက.....ချစ်ခင်ကြသည်မဟုတ်၊ ဆရာ
ဆရာမ
များက.....ချစ်ခင်ကြ.....သည်။
- (ည) စိတ်သဘောကောင်း.....ကူညီတတ်.....သူကို လူ.....က ချစ်ကြမည်.....ဖြစ်သည်။

၆။ အောက်ပါ ကတ္တားများနှင့် ကြိယာများကို ဆီလျော်အောင် တွဲပါ။

ရာသီဥတု	ကြိုဆိုကြသည်။
တောတောင်	ဟောက်သည်။
ရည်ရွယ်ချက်	လိမ္မာသည်။
ဤလမ်း	လစ်လပ်သည်။
သူ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်	ပြတ်သားသည်။
ရာထူးများ	သာယာသည်။
အပြောအဆို	ညည်းတွားသည်။
ချေ	ဖြောင့်တန်းသည်။
လုပ်သားပြည်သူများ	ထူထပ်သည်။
လူနာ	အောင်မြင်သည်။

၇။ ကတ္တားတစ်ခုနှင့် ကြိယာတစ်ခု ပါရှိသော ဝါကျ(၃)ခုကို ရေးပါ။

ပုဒ်ဖြတ်ပုဒ်ရပ်သင်္ကေတများ

ပုဒ်ဖြတ်ပုဒ်ရပ်

၄၂။ မြန်မာစာရေးသားရာ၌ အဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းစေရန် ပုဒ်ကလေး၊ ပုဒ်မ၊ ဝိုက်ကွင်းစသော သင်္ကေတများကို အသုံးပြု၍ရေးရသည်။ ထိုသင်္ကေတများကို **ပုဒ်ဖြတ်ပုဒ်ရပ် သင်္ကေတများ**ဟု ခေါ်သည်။

ပုဒ်ကလေး

၄၃။ (က) **နှစ်ခုထက်** ပိုသော ပုဒ်များအကြားတွင် ပုဒ်ကလေးကို သုံးသည်။
သာဓက။ ။ ကျွဲ၊ နွား၊ သိုး၊ ဆိတ်၊ သမင်၊ ဒရယ်၊ ဆင်၊ မျောက်တို့သည် အသီးအနှံ၊ အရွက်၊ သစ်ဥ၊ သစ်ဖုတို့ကို သာ စားသည်။ (ပုံနှိပ်ရာ၌ ပုဒ်များအကြားတွင် ပုဒ်ကလေးကို မသုံးဘဲ

နေရာချဲ့၍လည်း ရိုက်နှိပ်လေ့ရှိသည်။)

(ခ) နှစ်ခုထက်ပိုသော ပုဒ်စုများအကြားတွင် ပုဒ်ကလေးကို သုံးသည်။
သာဓက။ ။ သစ်ထုတ်လုပ်ငန်းတွင် သဘာဝပေါက်ပင်များ မပျက်စီးစေရန်
ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ သစ်တော များကို သိပ္ပံနည်းဖြင့် ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း၊ စနစ်တူ
ချဲ့ထွင်စိုက်ပျိုးခြင်း စသော လုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ရသည်။

(ဂ) ခုနှစ်၊ လ၊ ရက် တို့ကို တစ်တန်းတည်း စဉ်ရေးရာ၌ ပုဒ်ကလေးကို သုံးသည်။
သာဓက။ ။ ၁၉၄၈-ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ၊ ၄-ရက်၊ တနင်္ဂနွေနေ့။

(ဃ) အချိန်၊ နာရီတို့ကို တစ်တန်းတည်း စဉ်ရေးရာ၌လည်း ပုဒ်ကလေးကို သုံးသည်။
သာဓက။ ။ နံနက် ၄-နာရီ၊ မိနစ်-၂၀။

(င) လိပ်စာကို တစ်တန်းတည်း စဉ်ရေးရာ၌ ပုဒ်ကလေးကို သုံးသည်။
သာဓက။ ။ မြန်မာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန၊ ၂၇၊ ပြည်လမ်း၊ ၆-မိုင်ခွဲ၊ ရန်ကုန်။

(စ) အလုပ်အကိုင်ကို လူအမည်၏ နောက်တွင် ဖော်ပြရာ၌ ပုဒ်ကလေးကို သုံးသည်။
သာဓက။ ။ ဦးချစ်ခင်၊ ဥက္ကဋ္ဌ၊ ရပ်ကွက်ပြည်သူ့ကောင်စီ။

ပုဒ်မ။

၄၆။ (က) ဝါကျအဆုံး၌ ပုဒ်မကို သုံးသည်။
သာဓက။ ။ ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်သည် ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊
ချင်း၊ မြန်မာ၊ မွန်၊ရခိုင်၊ ရှမ်း စသည့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများ စုဝေးနေထိုင်ကြသော နိုင်ငံတစ်ခု
ဖြစ်သည်။

(ခ) အမှတ်စဉ်ကို ဖော်ပြရာ၌ ပုဒ်မကို သုံးသည်။
သာဓက။ ။

အမှတ်စဉ်	အကြောင်း အရာ	စာမျက်နှာ
၁။	သဒ္ဒါ	၁
၂။	အက္ခရာ	၂
၃။	ဝါစင်္ဂီ	၅
၄။	နာမ်	၇
၅။	နာမ်စား	၁၁

(ဂ) အထက်တွင် ဖော်ပြပြီးသော အကြောင်းအရာ၊ အချက်အလက်တို့နှင့် အောက်တွင် ဆက်လက် ဖော်ပြသော အကြောင်းအရာ၊ အချက်အလက်တို့ တူညီကြကြောင်းကို ပြရာ၌ ပုဒ်မကို သုံးသည်။ သာဓက။ ။

စဉ်	အမည်	ဝါစင်္ဂီ	ကျား/မ	လိင်
၁။	ဦးတင့်	နာမ်	ယောက်ျား	ပုလ္လိင်
၂။	မောင်မြင့်	။	။	။
၃။	အဘိုး	။	။	။

ဝိုက်ကွင်း()

၄၇။ (က) ကိန်းဂဏန်းဖြင့် ဖော်ပြသော ငွေကြေးအရေအတွက်ကို စာဖြင့် တိတိကျကျ ဖော်ပြလိုလျှင် ဝိုက်ကွင်းကို သုံးသည်။

သာဓက။ ။ ၁၉၂၈၀/၅၀၀ (ကျပ်တစ်ထောင်ကိုးရာ ရှစ်ဆယ်နှစ် နှင့် ပြားငါးဆယ်တိတိ။)

(ခ) စာအုပ်အမည်၏ နောက်တွင် ထုတ်ဝေရာဌာန၊ သို့မဟုတ် စာရေးသူ၏ အမည်ကို ဖော်ပြရာ၌ ဝိုက်ကွင်းကို သုံးသည်။

သာဓက။ ။

မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း (စာပေဗိမာန်)

မြန်မာ့မျက်ပွင့် (ဇေယျ)

(ဂ) အမည်တူ ပုဂ္ဂိုလ်များရှိလျှင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ဖခင်အမည်ကိုဖြစ်စေ၊ အလုပ်အကိုင်ကိုဖြစ်စေ၊ နေရပ်ဒေသကိုဖြစ်စေ ဝိုက်ကွင်းဖြင့်ပြသည်။

သာဓက။ ။

မောင်ကျော် (ဦးဘ)

မောင်ကျော် (ဦးလှ)

ဦးမောင်မောင်ကြီး (မြန်မာစာပါမောက္ခ)

ဦးမောင်မောင်ကြီး (ကျောင်းဆရာကြီး)

မခင်ပြုံး (ရွှေဘို)

မခင်ပြုံး (သာယာဝတီ)

အောက်မျဉ်း

၄၈။ စာဖတ်သူ အထူးသတိထား၍ ဖတ်စေချင်သော စကားလုံး၊ ပုဒ်၊ ဝါကျစသည် တို့ကို

အောက်မျဉ်းသား၍ ဖော်ပြသည်။(ပုံနှိပ်ရာ၌ စာလုံးမည်းဖြင့်လည်း ပြတတ်သည်။)
 သာဓက။ ။ -သက်ရှိသက်မဲ့၊ ခြပ်ရှိခြပ်မဲ့တို့၏ အမည်ဟူသမျှကို နှစ်ဟုခေါ်သည်။
 -ဤဝါကျ၌ မျဉ်းသည် အရေအတွက် တစ်ခုထက် ပိုကြောင်းကို ပြသည်။

မျဉ်းတို

၄၉။ (က) ရက်စွဲကို အတိုရေးရာ၌ မျဉ်းတိုကသုံးသည်။ (မျဉ်းစောင်း၊ ပုဒ်ကလေး
 ကိုလည်းသုံးသည်။)

သာဓက။ ။ ၄-၁-၄၈

(ခ) ဂဏန်းဖြင့် ရေးသော ကျပ်၊ ပြားကို ဖော်ပြရာ၌ မျဉ်းတိုကို သုံးသည်။(မျဉ်းစောင်းကိုလည်း
 သုံးသည်။)

သာဓက။ ။ ၁၉၈၅- ၅၀၁း

မျဉ်းစောင်း /

၅၀။ (က) ရက်စွဲကို အတိုရေးရာ၌ မျဉ်းစောင်းကို သုံးသည်။ (မျဉ်းတို၊ ပုဒ်ကလေး ကိုလည်း
 သုံးသည်။)

သာဓက။ ။ ၄/၁/၄၈

(ခ) ဂဏန်းဖြင့် ရေးသော ကျပ်၊ ပြားတို့ကို ဖော်ပြရာ၌ မျဉ်းစောင်းကို သုံးသည်။ (မျဉ်းတိုကိုလည်း
 သုံးသည်။)

သာဓက။ ။ ၁၅၈၅/၅၀၁း

စကားလုံးအညွှန်း

ကြံ = ကြံယာ

ကြံဝိ =

ကြံယာဝိသေသန

စည်း = ပစ္စည်း

န = နာမ်

နစ = နာမ်စား

နဝိ = နာမဝိသေသန

ဝိ = ဝိဘတ်

သမ် = သမ္ပန္န

အာ = အာမေဋိတ်

စာမျက်နှာ

စာမျက်နှာ

က

က(သမ်)

ကာလ

ကံ

ကို (ဝိ)

၄၃။

၆၊ ၂၆။

၆။

၃၆၊ ၃၈။

ခ

ခဲ(စည်း)

ခိုက် (သမ်)

ခင်ဗျား (နစ)

ချည်း (စည်း)

၄၈။

၄၃။

၁၂။

၄၈။

ကတ္တား	၆၊ ၅၃၊ ၅၄။	င	
ကိန်း	၁၆၊ ၁၈၊ ၂၀။	ငါ (နစ)	၁၂။
ကုန် (စည်း)	၄၈။	ည	
ကျပ် (နစ)	၁၂။	ညည်း (နစ)	၁၂။
ကြ (စည်း)	၄၈။	တ	
ကြိယာ	၆၊ ၂၂၊ ၅၃၊ ၅၄။	တော့ (စည်း)	၄၈။
ကြိယာဝိသေသန	၆၊ ၃၁၊ ၃၂။	တို့ (စည်း)	၄၈။
ကျွန်တော် (နစ)	၁၂။	တုန်း (သမ်)	၄၃။
ကျွန်ုပ် (နစ)	၁၂။		
ကျွန်မ (နစ)	၁၂။	တွင် (ဝိ)	၃၈။

ထ		ပ	
ထို (နစ)	၁၂။	ပါ (စည်း)	၄၈။
ထိုအခါ (သမ်)	၄၃။	ပေ (စည်း)	၄၈။
ထို့ကြောင့် (သမ်)	၄၃။	ပင် (စည်း)	၄၈။
ထို့ပြင် (သမ်)	၄၃။	ပစ္စည်း	၆၊ ၄၇၊ ၄၈။
		ပစ္စုပ္ပန်ကာလ	၂၆။
ဒ		ပစ္စုပ္ပန်ကာလပြကြိယာဝိဘ	
ဒြပ်မဲ့နာမ်	၈။	တ်	၂၇၊ ၃၇။
ဒွိလိင်	၁၇၊ ၁၈။	ပုဒ်ကလေး	၅၈၊ ၅၉။
		ပုဒ်ဖြတ်ပုဒ်ရပ်	၅၈။
န		ပုဒ်မ	၅၉၊ ၆၀။
နပုလ္လိင်	၁၇၊ ၁၈။	ပုလ္လိင်	၁၆၊ ၁၈။
		ပြီ (ဝိ)	၂၆၊ ၂၇၊ ၃၇၊ ၃၈။
နာမဝိသေသန	၆၊ ၂၈၊		
နင် (နစ)	၂၉။	ဖ	
နိုင် (စည်း)	၁၂။	ဖြင့် (ဝိ)	၃၆၊ ၃၈။
	၄၈။		
နာမ်	၆၊ ၇။	ဖြစ်စေ...ဖြစ်စေ (သမ်)	၄၃။
နာမ်စား	၆၊ ၁၂။		
နင့် (စည်း)	၄၈။	ဗ	
နင့် (ဝိ)	၃၈။	ဗဟုဝုစ်ကိန်း	၁၈၊ ၂၀။

နှင့် (သမ်)	၄၁၊ ၄၃။	ဗျည်း	၄။
နှင့်တစ်ပြိုင်နက် (သမ်)	၄၃။	ဗျည်းအက္ခရာ	၂။
နှယ် (စည်း)	၄၈။	ဘ	
ဦ (ဝိ)	၃၆၊ ၃၈။	ဘဲနှင့် (သမ်)	၄၃။

မ		လ	
မ (စည်း)	၄၈။	လား (စည်း)	၄၈။
မောက်ချ	၄။	လို (စည်း)	၄၈။
မင်း (နစ)	၁၂။	လိင်	၁၆၊ ၁၈။
မိမိ (နစ)	၁၂။	၎င်း (နစ)	၁၂။
မည် (ဝိ)	၂၇၊ ၃၇။	လတ္တံ့ (ဝိ)	၂၇။
မည့် (စည်း)	၄၈။	လျက် (သမ်)	၄၃။
များ(စည်း)	၄၇၊ ၄၈။	လျှင်(သမ်)	၄၃။
မျဉ်းစောင်း	၆၂။		
မျဉ်းတို	၆၁။	ဝ	
မှ (ဝိ)	၃၅၊ ၃၈။	ဝါကျ	၅၊ ၅၃။
မှ (သမ်)	၄၃။	ဝါစင်	၅။
		ဝိဘတ်	၆၊ ၃၅၊ ၃၈။
မှာ (ဝိ)	၃၈။	ဝံ (စည်း)	၄၈။
		ဝိုက်ကွင်း	၆၀၊ ၆၁။
ရ		ဝိုက်ချ	၄။
ရ (စည်း)	၄၈။	ဝယ် (ဝိ)	၃၈။
ရဲ (စည်း)	၄၈။	သ	
ရက် (စည်း)	၄၈။	သဖြင့် (သမ်)	၄၃။
၍ (သမ်)	၄၃။	သရသင်္ကေတ	၃။
ရှာ (စည်း)	၄၀။	သရအက္ခရာ	၂။
ရှင် (နစ)	၁၂။	သာ (စည်း)	၄၇၊ ၄၈။

သာမက (သမ်)	၄၃။	အ	
သူ (နစ)	၁၂။		၂၊ ၃။

သော (စည်း)	၄၇၊ ၄၈။	အခြေခံသရ	
သောကြာဌ်	၄၁၊ ၄၃။	အတိုင်း (စည်း)	၄၈။
(သမ်)	၄၂၊ ၄၃။	အတိတ်ကာလ	၂၆။
သောအခါ (သမ်)	၄၃။	အတိတ်ကာလပြုကြိယ	၂၇၊ ၃၇။
သော် (သမ်)	၄၂၊ ၄၃။	၁ဝိဘတ်	၃၈။
သော်လည်း (သမ်)	၃၅၊ ၃၈။	အတွက် (ဝိ)	၄၃။
သို့ (ဝိ)	၄၃။	အတွက် (သမ်)	၂၆၊ ၂၇။
သို့မဟုတ် (သမ်)	၄၂၊ ၄၃။	အနာဂတ်ကာလ	၁။
သို့ရာတွင် (သမ်)	၈။	အာမေဇိုတ်	၆၊ ၅၁။
သက်မဲ့ဒြပ်ရှိနာမ်	၈။	အား (ဝိ)	၂၇။
သက်မဲ့ဒြပ်ရှိနာမ်	၁၂။	အံ့ (ဝိ)	၂။
သင် (နစ)	၃။	အက္ခရာ	၆၁။
သင်ရိုးသရ	၄၈။	အောက်မျဉ်း	
သင့် (စည်း)	၂၆၊ ၂၇၊ ၃၅၊		
သည် (ဝိ)	၃၆။	ဣတ္ထိလိင်	၁၇၊ ၁၈။
သည့် (စည်း)	၄၈။	ဤ (နစ)	၁၂။
သဒ္ဒ	၁။		
သဒ္ဒါ	၁။	ဧကဝုတ်ကိန်း	၁၈-၂၀။
သမ္မန္တ	၆၊ ၄၁-၄၃။	၏ (ဝိ)	၂၆၊ ၂၇၊ ၃၇၊ ၃၈။